

Verdraagzaamheid — In het kader van de Anne Frank-tentoonstelling in de Centrale Bibliotheek van de KU Leuven, organiseren de Studenten tegen racisme (Ster) op woensdag 27 januari een 'dag voor de verdraagzaamheid'. Tot nader order trekken zeventien kringen of verenigingen de wacht op het Ladeuzeplein. Vanaf negen uur 's morgens installeert Ster een tent en een waakvlam. De verschillende kringen waken elk een uur en zorgen ondertussen voor de nodige animatie. Om half twaalf 's avonds vertrekt er dan, door het stadscentrum, een lichttocht in de richting van Mala Ibrahim. Tijdens de dag wordt er gezorgd voor een Koerdisch gerecht en Marokkaanse koekjes. In de tent zal Belgisch bier getapt worden. Wanneer de verschillende kringen op het Ladeuzeplein te vinden zijn, vindt u elders in Veto.

Vlaams-Turks teater in Een Uur Kultuur Turkije aan de Zuidpool

In het kader van Een Uur Kultuur komt op woensdag 27 januari Teater Zuidpool naar de Leuvense Minnepoort. Zij brengen het stuk 'Brieven aan Taranta Babu' naar het boek van de Turkse journalist-dichter en veelschrijver Nazim Hikmet.

De Turk Nazim Hikmet leidde een turbulent en productief leven. Geboren in 1902, beleefde hij samen met Turkije een bewegende tijd. In 1923 roept de beroemde generaal Atatürk immers de Turkse republiek uit, na een bevrijdingsoorlog tegen de Fransen en de Britten en een oorlog met de Grieken.

Hikmet studeerde sociologie in Moskou. Wanneer hij na zijn studies naar Turkije terugkeert, wachten hem een reeks veroordelingen en gevangenisstraffen. In 1925 wordt hij, na de Koerdische opstand, veroordeeld tot vijftien jaar gevangenisstraf. In 1938 krijgt hij achtentwintig jaar op zijn strafblad, wegens het verspreiden van kommunistische propaganda in het Turkse leger. In totaal loopt Hikmet tijdens zijn leven — hij wordt 61 jaar — zesenvijftig jaar gevangenisstraf op. Hij broemt er zestien effectief.

De periodes in de gevangenis zetten, in tegenstelling tot wat redelijkerwijs verwacht kan worden, niet echt een domper op zijn werkzaamheden. Hikmet blijkt een stimulant uit het gemeenschapsleven in de gevangenis te putten. Hij onderhoudt dan ook regelmatig contacten met andere gevangenen en zet hen aan tot schilderen of schrijven. Zelf publiceert Hikmet heel wat gedichten, teaterstukken, satiren en stukken voor kranten. Hij houdt zich bovendien bezig met het dubben van films. Typend voor Hikmet is zijn gerichtheid op het volk. Hij omschrijft zichzelf als "een eenvoudig Turks dichter die er trots op is dat hij zijn hersenen, zijn hart en heel zijn leven aan zijn volk gewijd heeft".

'Brieven aan Taranta Babu' speelt zich af in Rome, ergens vóór 1935. Een man vindt in zijn gehuurde kamer brieven van de vorige huurder,

een Abessiniër — het toenmalige Abessinië vormt het huidige Ethiopië. Deze probeert zijn vrouw te waarschuwen voor een mogelijke inval van Italië in Abessinië. De brieven beschrijven de politieke toestand en het sociaal klimaat van fascistisch Italië: ze werden echter nooit verstuurd. De Abessiniër is, wanneer de nieuwe huurder de brieven leest, al gearresteerd en geëksektueerd.

Nazim Hikmet benadrukt, bij monde van de huurder en de briefschrijver, in dit werk de gevaren van fascisme en onverdraagzaamheid. Hij laat de huurder fascisme definiëren als "de openlijk, op terreur gestoelde diktatuur van de meest reaktionaire, meest chauvinistische en imperialistische elementen van het financieelkapitaal". De concrete historische omstandigheden die het fascisme voortbrengen zijn in hoofdzaak deze: de instabiliteit in de kapitalistische verhoudingen, grote aantallen gedeklasserde sociale elementen, het in armoede vervallen van de kleinburger in de steden en dorpen en van een grote massa der intelligentsia, en de geduchte angst die het proletariaat oproept. Sommige brieven zijn in proza, andere in poëzie, er zijn ook krantenknipsels.

Het werk werd vertaald door Hyls Rault. Anнемie Prins regisseerde. Beide acteurs, Dimitri Dupont en Lútyfye Polat — een in België wonende Turkse journaliste —, spelen in hun eigen taal. Nochtans is het geheel moeiteloos te volgen: alle Turks gesproken delen, worden later ook in het Nederlands gespeeld en vice versa. De bedoeling hiervan is om een cultureel zo verscheiden mogelijk publiek te bereiken.

De vertoning van een dergelijk multicultureel stuk in het kader van

Een Uur Kultuur komt niet zomaar aangewaaid. Met de programmatie van 'Brieven aan Taranta Babu' levert Klaartje Proesmans, verantwoordelijke voor Een Uur Kultuur, een bijdrage aan de 'Dag voor verdraagzaamheid'. Deze happening wordt woensdag op poten gezet door Studenten Tegen Racisme, met medewerking van heel wat kringen en studentenverenigingen. Zou er een wettige bijdrage.

Elz Grommen
Ria Vandermaesen
'Brieven aan Taranta Babu', door Teater Zuidpool, regie Anнемie Prins, woensdag 27 januari, 13 u, in de Minnepoort, Koning Albertlaan 50.

Inspraak 3
Stan en Schoenaerts in het Stuc, goet voor een mooi stukje akteurstoneel 4
Filmkatern 5-8
In een tweede deel over eredoratoraten komt de Zairese kardinaal Monsengwa aan bod. Hij wordt gearresteerd omwille van zijn religieuze en politieke verwezenlijkingen in een onstabiele staat 9

Rekening houdend met het feit dat een mens ook maar een mens is, daarbij denkend dat het niet alle dagen kerstmis kan zijn, en bovendien in acht nemend dat ook dit blad elke week weer eivol moet, doen wij deze week ons allerlaatste en ultieme bod: onze eeuwige liefde ... 10

Erasmusstudenten aan de KU Leuven Demokratisch, vrouwelijk gezelschap

Eén van de meest opmerkelijke resultaten van een perskonferentie over Erasmusstudenten, onlangs aan de KU Leuven gehouden, is zeker "het kongruent sociaal-economisch profiel tussen de Erasmusstudenten en de Leuvense studenten in het algemeen". Een eerste stap in verdere democratisering?

Konkreet betekent deze kongruentie dat zich binnen het vroegere 'elitaire' gezelschap van Erasmusstudenten een zekere democratiseringstendens voltrokken heeft. Uit de cijfers van de Erasmusgangers van het academiejaar 1991-1992 blijkt dat het aantal kinderen van arbeiders, landbouwers, ambachtslui, handelaars en bedienden sterk is toegenomen.

Bij een vergelijking met het aantal studenten aan de KU Leuven, blijkt het percentage van de kinderen van handelaars, ambachtslui, landbouwers en arbeiders onder de Erasmusstudenten zelfs groter dan dit aan de KU Leuven. Hierbij werd enkel gekeken naar de socio-economische categorie van de vader. De andere categorie, namelijk die van de bedienden, blijft alsnog onder het nivo van hun vertegenwoordiging aan de KU Leuven.

Cijfermatig betekent dit dat van de 399 studenten die vorig academiejaar met het Erasmusprogramma les volgden in het (Europese) buitenland er 164 afkomstig waren uit een lager socio-professioneel nivo. In het academiejaar 1990-1991 waren dit er slechts 24, het jaar daarvoor 11. De groep met een vader uit het midden-laag socio-professioneel nivo kent een lichte toename: van 54 in '89-'90 naar 41 in '90-'91 tot 64 in '91-'92.

Vijftienduizend

De categorie midden-hoger kende een toename van 75 Erasmusgangers in '89-'90 naar 161 in '90-'91, en vervolgens een daling naar 96 studenten in het daaropvolgende academiejaar. Erasmusstudenten uit het hoog socio-professioneel milieu kenden een constante daling van 55 naar 47 en vervolgens naar 43 studenten.

Deze democratiseringstendens zou wel eens kunnen samenhangen met het nivo van de Erasmusbeurzen. Deze beurzen lijken voldoende hoog om de ekstra kost die een periode studeren in het buitenland met zich meebrengt te dekken. Gelijktijdig met de toename van Erasmusstudenten uit lagere socio-professionele milieus, blijkt er een stijging te zijn van het aantal 'grote' beurzen. In '91-'92 vertrokken er driehonderd studenten met een beurs tussen de achtduizend en de tienduizend frank per maand. De vorige jaren lag het aantal studenten met deze beurs beduidend lager (respectievelijk 126 en 118).

In '90-'91 werden vooral beurzen van tienduizend frank toegekend (111 studenten). De beurzen van '92-'93 tonen een stijging van het bedrag: 204 studenten ontvangen een beurs van tienduizend frank per maand of meer. Dertien ontvangen zelfs de maximumbeurs van zowat vijftienduizend frank per maand.

Terugschroeven

De vrees bestaat aan de KU Leuven dat aan deze eerder rooskleurige 'gedemocratiseerde' toestand van het Erasmusprogramma een einde zal komen als de Europese Gemeenschap haar financiële ondersteuning zou terugkoppelen. Hierdoor zouden de verschillende lidstaten zelf de financiële verantwoordelijkheid voor het

project in handen krijgen. De KU Leuven vreest dat de universiteiten, de studierichtingen en uiteindelijk de individuele studenten voor een studieperiode in het buitenland zullen moeten opdraaien. Dit zou meteen een einde betekenen voor het 'zopas' gedemocratiseerde Erasmusprogramma.

De KU Leuven vreest terecht dat het Erasmusprogramma niet rijp is voor deze zelfstandigheid. Studeren op Europese schaal is nog geen vanzelfsprekendheid. Bovendien zou het democratisch gehalte van het Erasmusprogramma sterk lijden onder het terugschroeven van Europese hulp. Ook bij studies in het buitenland dient er immers over gewaakt te worden dat elke student, hoe zijn of haar sociale afkomst ook is, voldoende mogelijkheden geboden wordt.

Uit de cijfers in verband met de spreiding van de Erasmusstudenten over de faculteiten, blijkt dat in 1993 zowat alle faculteiten meer studenten naar het buitenland stuurden. Absolute koploper blijft de Rechtsfaculteit met 152 Erasmusstudenten. Achtereenvolgens komen Letteren en Wijsbegeerte (103), de faculteit Economie (82), Toegepaste Wetenschappen (45), Sociale Wetenschappen (39), Wetenschappen (14), het Instituut voor Lichamelijke Opvoeding (7), de faculteit van de Landbouwingenieurs (6), Farmacie (5) en Godgeleerdheid (1). Enkel Geneeskunde en Pedagogische en Psychologische Wetenschappen kende een daling in het aantal Erasmusstudenten. Er vertrokken 18 geneeskundestudenten, dit zijn er zes minder dan het voorgaande jaar, en 13 psychologen en pedagogen in spe, dit zijn er vier minder.

Trekkend

De KU Leuven ontvangt nog steeds minder studenten dan zij zelf 'uitzendt'. De Rechtsfaculteit blijkt weerom koploper in gastvrijheid. Zij ontvangen in 1992-1993 zo'n 144 studenten. In totaal krijgt de KU Leuven dit academiejaar 293 Erasmusstudenten van andere Europese universiteiten over de vloer.

De Erasmusstudenten van de KU Leuven vinden vooral onderdak in Groot-Brittannië, Frankrijk, Spanje, Duitsland, Nederland, Italië, Ierland en Denemarken. Een aantal landen die vorig academiejaar nog geen Leuvense studenten over de vloer kregen, blijken dit jaar wel in trek. Noorwegen kreeg er van het ene jaar op het andere elf studenten bij. Zweden werd plotsklaps acht studenten rijker. Ook Oostenrijk, Zwitserland en Finland behoren vanaf dit jaar tot de studeermogelijkheden.

Een opmerkelijk gegeven is tenslotte de plotselinge stijging van het aantal naar het buitenland trekkende meisjesstudenten. Tot twee academiejaren geleden leek het aantal mannen en vrouwen die elders gingen studeren gelijk. Vorig academiejaar werd een duidelijke kloof zichtbaar: 172 mannen vertrokken tegenover 227 vrouwen. In het academiejaar '90-'91 werd droeg het aantal uithuisgezette studenten 150 tegenover 146 studenten.

Alle lezersreacties kunnen bezorgd worden op het redaktiesekretariaat in de 's Meiersstraat 5, 3000 Leuven.

De brieven moeten betrekking hebben op in Veto behandelde onderwerpen of op Leuvense (studenten)aktualiteit. Anonieme brieven komen nooit in aanmerking; de schrijver moet steeds naam, studietoestand en adres bekendmaken. Slechts uitzonderlijk, en na uitdrukkelijk en gemotiveerd verzoek, kunnen ze weggelaten worden in Veto.

Brieven die langer zijn dan 35 regels van 68 aanslagen (spaties inbegrepen; dit komt overeen met ± 1,5 getikte blz. met dubbele interlinie) worden in principe ingekort. De redactie behoudt zich het recht voor brieven niet te plaatsen.

Natte vinger

Wie schetst onze verbazing toen we bemerkten dat vorige week het VRG in zomaar eventjes twee Veto-artikels vermeld werd, namelijk in verband met het welsprekendheidstornooi en ons kringblad?

Hoe spijtig we het ook mogen vinden, in beide gevallen bleek een schrijvende vooringenomenheid van de Veto-redactie ten aanzien van onze werking. Het schijnt ons toe dat de dames en heren eerst een stelling poveren in de trend van 'alles wat van de rechten komt is toch sowieso slecht', en pas nadien argumenten zochten om deze stelling te onderbouwen.

Vooreerst het artikel over kringbladen. Het onzinnigste argument van de schrijfter van het artikel betreft het zogenaamde gebrek aan creativiteit in onze vraagstelling, en wel omdat we driemaal vroegen of de prof in kwestie hobby's had, en zoja, welke die dan wel mochten zijn. Laat het voor iedereen duidelijk zijn: het is er ons niet om te doen de meest spitsvondige vraag uit onze koker te stampen, wel om een interessant antwoord te ontvangen. De geïntervieerde en het lezerspubliek staan centraal, niet de vraagstellers.

Vervolgens proberen wij een zo breed mogelijk publiek aan te spreken, iets waar Veto zich blijkbaar al jaren niet meer aan stoort. Wij willen zowel mensen van eerste kan als van derde lic interessante lektuur aanbieden. Niet enkel moeilijk te verteren onderwijsmanifesten, maar ook vlot-lezende artikels.

Bovendien gaat de schrijfter aan een vrij essentieel gegeven totaal voorbij, met name het feit dat ons kringblad gratis aan huis wordt bezorgd aan alle rechtstudenten. Aan de reacties te merken worden we vrij positief beoordeeld door de gemiddelde rechtstudent, die uiteindelijk ons doelpubliek is en blijft.

Wij blijven ons in ieder geval verbazen over de halsstarrigheid waarmee Veto week na week haar gelijk blijft uitschreeuwen, in het geheel niet gehinderd door het feit dat het merendeel van de studenten al lang heeft afgehaakt. Wanneer gaat Veto zichzelf eens evalueren? Het jaar 2040? Hopelijk mogen we dat nog meemaken.

Wat betreft het artikel over het welsprekendheidstornooi. Alweer voel je met de natte vinger welke kringen de 'vriendjes' van Veto zijn en welke niet. Bepaalde kandidaten worden overdreven hard aangepakt, anderen worden met rust gelaten. Terwijl je toch minstens moet opmerken dat gelijk hoe de kandidaat het er vanaf

brengt, het een pluim verdient überhaupt deel te nemen.

Wij wensen tenslotte te benadrukken dat niet wij aan stemmingmakerij ten aanzien van Veto doen, doch enkel reageren op stemmingmakerij door Veto in onze richting. Tegen kritiek kunnen wij zeker, niet tegen ongefundeerd gebrabbel.

Dylan Caesar, VRG.

nvdr: Zonder te veel inhoudelijk in te gaan op de wel erg mager beargumende verwijten die u ons maakt, toch even wat ongefundeerd gebrabbel op een rijtje:

- - Veto verwijten vooringenomen te zijn ten aanzien van het VRG getuigt van een zeer selectief geheugen: in Veto 13 nog verscheen op de voorpagina een artikel over het Manifest 92 en de acties van het VRG daarop, waarin volledig de kaart van het VRG getrokken werd. Ook over het welsprekendheidstornooi schreven we dat het een 'amusaant spektakel' was 'zonder te vervallen in het oppervlakkige', en 'te recht heringericht'.

- - Gesteld dat wij enkel moeilijk verteerbare onderwijsmanifesten publiceren, is het op zijn minst bizar dat bijvoorbeeld in de laatste vijf Veto's slechts 7 van een zeventigtal artikels over onderwijs handelen (dat is tien procent).

- - Veto wordt elke week geëvalueerd, zowel inhoudelijk als formeel. Elke vrijdag, drie uur, is er daartoe een redactievergadering.

- - De 'vriendjes van Veto' slaat waar schijnlijk op de winnaar van het Welsprekendheidstornooi: toevallig bleek die persoon ook het vriendje van het (kritische) publiek, en werd hij voor de tweede keer op rij overduidelijk winnaar. De positieve kritiek die hij kreeg was dan ook niet gebaseerd op een fakulteitsvoorkeur van Veto, maar op zijn bewonderenswaardige prestatie de avond zelf.

Foto Karel De Weerd

DERDE FIETSAKTIE TE LEUVEN STIK IN JE BLIK

Na de twee fietsakties die vóór de kerstvakantie uitmondten in een felle vorm van burgerlijke ongehoorzaamheid — er werden toen flink wat mensen opgepakt —, ging het er verleden week donderdag alvast wat rustiger aan toe. Slechts een kleine sliert mensen (23) fietste mee. De zitactie daarna kan rekenen op een honderdtal sympatisanten. De politie of rijkswacht hoefde niet in te grijpen; integendeel, commissaris Leenders vond dat de aktievoerders zich goed aan hun beloftes hadden gehouden.

Het eigenplatform, ondertekend door Agalev-studenten, JNM, Milieu-raad en Pino, was gelijkaardig aan de eisen die deze 'mobiliteitsbewegingen', zoals ze zichzelf noemen, de keren ervoor al hadden kenbaar gemaakt: meer ruimte voor fietsers en voetgangers, beter georganiseerd openbaar vervoer en recht op een betere informatiedoorstroming in verband met het verkeersbeleid.

"We willen op een ludieke manier inspelen op de verkeersproblematiek en al wat dat met zich meebrengt, namelijk verkeersslachtoffers, vernietigende werking op de ozon-laag, zure regen en de natuur die steeds meer moet wijken voor de autokultuur", zo luidden hun argumenten. Reden genoeg blijkbaar om aktie te voeren.

Opvallende aanwezigingen op de aktie waren een tiental punkers zoals we ze al lang niet meer hadden gezien in Leuven: de hanekammen en de 'piercing' zijn terug in. Dergelijke verschijningen zinden de politie tijdens de aktie voor de kerstvakantie niet. Volgens een aantal getuigenissen van mensen die toen opgepakt waren zou de politie 'een bezoekje hebben gebracht' aan hun ouders om te klagen over hun zoon of dochter, omdat die er slordig bijloopt, spijbelt en subversief zou zijn. Bij iemand werd zelfs gedreigd met een huiszoeking. Leenders beweerde hier niets van af te weten.

Deze keer bleef het echter rustig. Na een halfuurtje fietsen, werd stilgehouden op de Oude Markt. Daarna gingen de aktievoerders, waarvan een heel aantal een witte windel met rode vlekken aanhaad, symbool voor een auto-ongeluk, door tot op het Layensplein (aan de Sint-Pieterskerk) waar ze zich prompt op het kruispunt met de Brusselsestraat tussen de auto's zetten. Slogans als 'Stik in je blik' en 'Autovrije binnenstad' waren niet uit de lucht. Er was geen politie te bespeuren, wel veel pers. De zitaktie mag dan een aantal automobilisten geënerveerd hebben, na twintig minuten hielden de aktievoerders het voor bekeken en trokken ze naar het stadhuis.

Daar bleef de groep nog wat drentelen op het brede voetpad en na een heftige speech van een van de organisatoren waarin opgeroepen werd om mee te blijven aktievoeren de volgende weken zolang de burgermeester hen niet te woord zou staan. Er werd ook gepleit tegen het lussenplan dat er vooral op gericht is de Leuvense middenstand nog wat beter te doen 'draaien'.

(svg)

I.O.

RvB --- BAR

RvS OWR AR OZR UZ

Groepen

Fakulteiten

Dept^{en}

Afdelingen

INRICHTENDE OVERHEID (I.O.)
leden: de Vlaamse bisschoppen en vier leken
taak: rechtspersoon van de KU - Leuven, opstellen organiek reglement, benoemen leden RvB

RAAD VAN BEHEER (RvB)
leden: BAR, beheerder UZ, tenminste 4 leden van buitenaf
taak: beheer van het patrimonium, benoemen personeel

AKADEMISCHE RAAD (AR)
leden: BAR, dekanen, 4 leden wetenschappelijk personeel, 4 studenten
taak: beleid op onderwijs- en onderzoeksvlak, opstellen gewoon reglement structuur, voordragen benoemingen aan RvB

BURO AKADEMISCHE RAAD EN RAAD VAN BEHEER (BAR)
leden: rektor, algemeen beheerder, vice-rektor, rektor KULAK, groepsvoorzitters, voorzitter studentenaanglegenheden
taak: voorbereiden vergaderingen van RvB en AR, uitvoeren van beslissingen en dagelijks beheer

ONDERWIJSRAAD (OWR)
leden: vertegenwoordiging van profen, assistenten en 4 studenten
taak: advies aan AR inzake onderwijs

ONDERZOEKSRaad (OZR)
leden: vertegenwoordiging van profen
taak: coördinatie van het onderzoeksbeleid

UNIVERSITAIRE ZIEKENHUIZEN (UZ)

RAAD VOOR STUDENTENVOORZIENINGEN (RvS)
leden: vertegenwoordiging akademische overheid, personeel, 5 studenten
taak: coördinatie van de sociale politiek voor studenten

GROEPSRAAD
leden: groepsvoorzitter, dekanen van de betrokken fakulteiten, vertegenwoordiging van wetenschappelijk personeel en de studenten van de AR van de betrokken groep
taak: coördinatie van onderzoek, onderwijs en logistiek binnen de groep

Veto
's Meiersstraat 5
3000 Leuven
☎ 016/22.44.38
☎ 016/22.04.66

Jaargang 19, nr. 17
25 januari 1993

Ver. uitg. Ria Vandermaesen
's Meiersstraat 5, Leuven
Hoofdredactie:
Steven Van Garsse
Redaktiesekretaris:
Ria Vandermaesen
Redactie: Karel De Weerd, Karen De Pooter, Serge Franchoo, Patrick Staudt, Pieter Vandekerckhove
Doka: Karel De Weerd, Dieter Telemans
Tekeningen: Nix en Wim Lots
Lay-out en vormgeving: Els Cornelis, Karen De Pooter, Stef Jansen, Hans Vandenabeele, Ria Vandermaesen, Joris en Steven Van Garsse
Medewerkers: Luc Christiaensen, Tom Dams, Bart D'haene, Jörn De Cock (haha), Filip De Keukeleere, Els Grommen, Stef Jansen, Jeroen Overstyns, Raf Uten, Deb Vansteeneeweeghe, Maud Vermeire
Eindredactie:
Karen De Pooter en Stef Jansen

Zetwerk en publiciteit
Alfaset Leuven (22.04.66)
Drukkerij Rotatyp Brussel
Oplage 9000 eksemplaren
ISSN-nummer 0773-5162

Abonnementen
Studenten: 250 fr.; niet-studenten:
350 fr.; buitenland 600 fr.; steun
vanaf 1000 fr.; over te schrijven op
rek. nr. 001-0959719-77
Agenda en Ad Valvas
ten laatste vrijdag voor verschij-
nen om 18.00 uur op het
redaktieadres bezorgen

Redaktievergadering
iedere vrijdagmiddag om 15.00u

afzertent

Iedereen
op naar
Alpha copy

ALPHA COPY
Tiensestraat 79 - 183
3000 Leuven
Drukkerij - Offset
Tel. 016/22 56 01

Herstructurering KU Leuven : een gemiste kans?

Anders gaan studeren

De definitieve ontwerpversie van de herstructurering wordt nu eindelijk 'massaal' verspreid. Decentralisatie, responsabilisering, 'management by exception' en flexibiliteit zijn de sleutelbegrippen voor het toekomstige beleid van deze universiteit.

Met de huidige plannen treedt de managementcultuur nu resoluut op de voorgrond aan deze instelling. Begrippen als inspraak, academische vrijheid en een gegarandeerde academische loopbaan worden wel regelmatig aangehaald, maar vaak eerder als hinderpalen voor het nieuwe beleid. Jammer genoeg worden ze al te weinig gezien als waardevolle elementen die uitgebouwd moeten worden. Dit moet natuurlijk niet (allemaal) negatief zijn.

Het herstructureringsplan staat niet op zich, maar moet gezien worden in het kader van een globale herdenking van het beleid. Hiermee werd reeds een viertal jaar geleden gestart. In mei '90 was er de Oproepsverklaring. Het vergroten van de kennismassa staat hierin centraal. Dit impliceert enerzijds het toevoegen van kennis (dat heet dan grensverleggend onderzoek) en anderzijds het doorgeven van kennis (door onderwijs). Juist door de onlosmakelijke verbondenheid van beide onderscheidt een universiteit zich van andere onderzoeks- en onderwijscentra.

Realiteit

Door de traditionele verhoudingen tussen de verschillende universitaire geledingen verloopt het bereiken van deze doelstellingen echter niet altijd even vlot. Zo wordt de ontwikkeling van het onderzoek door haar inbedding in op onderwijs afgestemde structuren (de faculteiten) fel belemmerd. Steeds meer wordt echter duidelijk dat de interesseverval van de verschillende wetenschappen zeer sterk overlappen. Bovendien is een verregaande vorm van samenwerking tussen onderzoekers uit verschillende wetenschapstakken een absolute noodzaak, wil men tot enigszins valabele resultaten komen. Omwille van dit toenemend interdisciplinair karakter van het wetenschappelijk

onderzoek vallen de grenzen van de faculteiten en departementen niet langer samen met die van de kennisontwikkeling in het onderzoek.

Klemtoon

Teoretisch is samenwerking over de departementen en faculteiten heen wel mogelijk. De financiering ervan stelt echter grote problemen aangezien de werkingsmiddelen tot nu verdeeld worden over de faculteiten. Om mee te kunnen met de internationale top dringt een structurele aanpassing zich dan ook op.

Of de recente beleidsnota hier enig soelaas zal brengen is echter twijfelachtig. De faculteiten blijven immers de huidige departementen (voortaan vakgroepen genoemd) herbergen. Wel zal het 'samen aan onderzoek doen' aangemoedigd worden. Het blijft dus bij grootse woorden en plannen. Eigenlijk gaat men voorbij aan de structurele oorzaken van de huidige situatie. De oorspronkelijke herstructureringsvoorstellen, die veel verder gingen, kwamen hieraan wel tegemoet. De faculteiten zouden het onderwijs programmeren en hun lesgevers rekruteren uit aparte basisunits, de vakgroepen. Onderzoek en onderwijs ontmoeten elkaar op die manier enkel nog op het hoogste bestuursniveau en niet langer in de dagdagelijkse realiteit. Uit een (terechte) vrees voor een overbeklemtoning van de onderzoekskomponent werden deze voorstellen uiteindelijk van tafel geveegd door het Buro Akademische Raad en Raad van Beheer (BAR). Een klare uitkomst voor dit probleem is voorlopig dus nog niet in zicht.

Optie

Naast een inadekwate organisatie van het onderzoek in de onderwijsstructuren wordt de universiteit ook

gekenmerkt door een grote inertie. Tal van factoren (te veel hiërarchische niveaus, benoemingen voor het leven, de grote onderwijsopdracht, de vele vergaderuren, ...) bemoeilijken een soepele aanpassing aan een snel veranderende omgeving. Om in dit geheel meer vaart te krijgen wil men responsabiliseren en decentraliseren. Ook hier lijkt het ons veeleer om een verandering van managementstijl te gaan dan wel om een wezenlijke aanpassing van de bevoegdheden van de faculteiten. Wel wordt duidelijk het belang van een efficiëntere besluitvorming (lees: minder inspraak) benadrukt. Men opteert voor de uitbouw van kleine verantwoordelijke teams (buro faculteit en BAR, organen zonder studenten en assistenten), die het beleid ontwikkelen en uitvoeren.

In dit kader wordt ook de bevoegdheid van de dekaan uitgebreid. Hij kan voortaan beslissingen van de vakgroepen inzake de interne verdeling van ruimte, personeel en financiële middelen opschorten. Een schoolvoorbeeld van 'management by exception', namelijk ingrijpen waaraan wanner het nodig is.

Inspiratie

Tot slot beoogt men een overgang van non-beleid naar beleid. Zaken als gebrek aan een financiële beleidsmargin, overrompeling door operationele taken en een tekort aan full-time beleidsmensen bemoeilijken de ontwikkeling en uitvoering van een lange-termijnstrategie. Ook leeft er aan de top een gevoel van onmacht. Genomen beslissingen worden tegenovergesteld of niet echt uitgevoerd en men beschikt vaak niet over voldoende middelen om hieraan iets te doen.

De bevoegdheden van het BAR worden bijgevolg aanzienlijk uitgebreid. Een aantal van de voorstellen in die richting worden in het algemeen met groot wantrouwen onthaald. Hoewel het positief is dat de academische overheid zich meer op echt beleid wil toeleggen, blijft het onaanvaardbaar dat men deze macht bij zo'n kleine groep mensen legt. Het spreekt immers voor zich dat hier weinig plaats is voor inspraak. Het lijkt er sterk op

dat men meent voor een gedwongen keuze te staan: inspraak via democratische organen of zuivere efficiëntie. De vraag stelt zich dan ook of het ene werkelijk ten koste van het andere moet gaan.

De ganse beleidswijziging draagt nu reeds alles in zich om spaak te lopen. Men heeft zich tot nu immers volledig blind gestaat op de inhoud van de nieuwe strategie, zonder ook maar even stil te staan bij de concrete invulling ervan. Professor De Cock van het Centrum voor Organisatie- en Personeelspsychologie, formuleert het in zijn artikel 'Opleiding en ontwikkeling in organisaties' (1992) als volgt: "De meeste organisaties hebben de noodzaak ingezien om een 'mission' en een strategie te formuleren. (...) en zonder al te veel moeilijkheden gaan zij door de fase van de formulering. De problemen komen bij het implementeren van de nieuwe strategie." De kans is groot dat dit ook het geval zal zijn voor dit herstructureringsplan: de grootste plannen zijn eerder beperkt geworteld in de realiteit.

Moelrijk

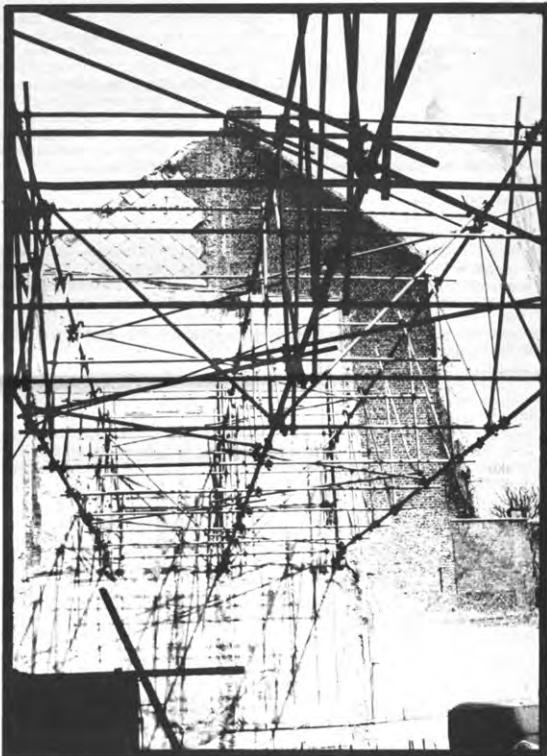
Natuurlijk spelen ook andere dan bedrijfs-economische waarden een rol aan de unief: vakkompetentie, akade-

mische vrijheid en kritische distantie. Het debat over het belang dat aan de verschillende waarden moet gehecht worden, mocht tot hertoe niet gevoerd worden, tenzij intern. En het ziet er niet naar uit dat er een echt debat over de achterliggende beleidsvisie komt. In een aantal faculteiten (o.a. ETEW) spist men zich nu reeds toe op het omvormen van de huidige departementen, afdelingen tot vakgroepen. Het geplande tijdschema laat trouwens niet veel ruimte over voor een grondig debat over een beter evenwicht tussen de verschillende waarden. Na de lancering op de Akademische Senaat op 2 februari, krijgen de faculteiten slechts een tweetal maanden de tijd om alles te bespreken zodat het geheel kan goedgekeurd worden op de Akademische Raad van 10 mei.

Het slagen van de onderneming staat of valt echter niet zozeer met de goedkeuring van het nieuwe reglement, maar wel met de instemming van de universitaire gemeenschap rond de achterliggende beleidsvisie. Hoe meer de beslissing geforceerd wordt, hoe moeilijker de concrete invulling ervan zal worden.

In die zin zou deze herstructurering wel eens een gemiste kans kunnen zijn.

Luc Christiaens

De klemtoon in de herstructurering ligt op een rechtlijnige, doorzichtige structuur. Of was het nu net andersom? (foto Hielke Grootendorst)

Studenteninspraak geherstructureerd

Inspraak én efficiëntie?

Dat de nakende herstructurering van de KU Leuven niet zonder gevolgen zal blijven, is inmiddels reeds duidelijk. De studenteninspraak lijkt echter niet bepaald hoog op het verlanglijstje te staan: efficiëntie boven alles, 'inspraak, maar geen turbulentie'.

Na de woelige jaren zestig en de officiële opsplitsing in een Nederlandstalige en een Franstalige unief in 1970, werd onder rektor De Somer in 1971 overgegaan tot een volledige herziening van de universitaire structuur. De toen ontworpen regeling is ook nu nog van kracht. Als gevolg van vele onderhandelingen en aktes werden ook studenten opgenomen in (bijna) alle niveaus van de besluitvorming. In de zogenaamde 'buro's' — het dagelijks bestuur op elk niveau — en in de Raad van Beheer — juridisch het hoogste beleidsorgaan — waren echter studenten noch assistenten gewent.

Onderdeel

Verder werd een onderscheid gemaakt tussen de academische en de sociale sector. Wat deze laatste betreft, werd de studentenvertegenwoordiging in de Raad voor Studentenvoorzieningen (RvS) en de Raad van Beheer van Alma even groot als die van de academische fractie en het personeel (5-5-5).

Heel anders was het gesteld in de academische sector. Studenten konden zetelen in de Permanente Onderwijs Commissies (POK's), de Departementen, Faculteitsraden, Groepsraden en de Akademische Raad (zie kader links), maar hun numeriek aandeel in deze academische besluitvorming bleef beperkt. De profen behielden minimum 60% van de zetels in

deze organen, en voorstellen van de studenten werden slechts zelden tot meerderheidsstandpunt gepromoveerd. Met de herstructurering van '71 werd echter in elk geval erkend dat de studenten als grootste onderdeel van de universitaire gemeenschap hun zeggemeenschap moesten krijgen in de besluitvorming.

Bij de opstelling van het dekreet voor de universiteiten in '90-'91 leverden de studenten ervoor dat deze inspraak op zijn minst wettelijk gegarandeerd zou worden, maar uiteindelijk bleek wijlen minister Coens — onder druk van de KU Leuven? — slechts bereid om dit te doen voor de rijksinstellingen. De vrije universiteiten moesten dus zelf maar beslissen hoe democratisch ze wilden werken. Hierbij werd het argument van decentralisering aangehaald: niet alles kan en mag geregeld worden op de hoogste beleidsniveaus. Opvallend is dat de academische overheid van de KU Leuven hetzelfde argument nu uitspeelt tegen de eis van de studenten om opgenomen te worden in de buro's van de faculteiten. Decentralisatie blijkt zowat de *deus ex machina* tegen inspraak te worden.

Op de Akademische Raad van 11 januari 1992 werd dan het officiële voorstel voor de nieuwe herstructurering goedgekeurd, en dit wordt nu ter consultatie aan de faculteitsraden voorgelegd. Voorlopig gaat het enkel om de groepen, de faculteiten en de vakgroepen (nu departementen),

waarmee formeel weinig lijkt te veranderen. De grootste verschuiving doet zich voor op het groepsniveau. Waar vroeger de groepen een heuse overkoepeling van de respectieve faculteiten vormden met een Groepsraad als coördinerende en controlerende instantie, worden deze Groepsraden nu waarschijnlijk afgeschaft. De Groepsvoorzitter — een lid van het Buro Akademische Raad — zal nu in z'n eentje enkel de controle van zijn faculteiten waarnemen. Ondanks vroegere grootse plannen verandert er op het vakgroepsniveau vrij weinig: men geeft hen wel een grotere bevoegdheid inzake 'ruimten, personeel en financiële middelen'.

Organen

Inhoudelijk is er echter sprake van een sterke akzentwijziging. De academische overheid legt vooral de nadruk op een efficiëntere werking; enerzijds houdt die een zekere mate van decentralisatie in — zoveel mogelijk bevoegdheden voor de lagere niveaus — anderzijds wenst men een flexibeler besluitvorming. Dit impliceert dat men de 'tijdrovende radendemocratie' wil kortwieken.

Een klein groepje mensen, met name het Buro Akademische Raad en op lager niveau de faculteitsburo's, krijgt een grote beslissingsbevoegdheid. Zij maken voortaan de controlerende én de beroepsinstelling uit. Dit is zonder meer een grove aanslag op het democratisch gehalte van het universitaire beleid. De raden, waar de beslissingen in principe genomen horen te worden, mogen deze enkel nog bekrachtigen.

Ook voor de studenteninspraak betekent deze nieuwe aanpak natuur-

lijk een serieuze bedreiging. Daarom werd op de Akademische Raad van 11 januari door de studentenvertegenwoordigers gepleit voor een studentenfractie in de faculteitsburo's: dit lijkt immers de enige mogelijkheid om een reële inspraak te garanderen. En hoewel drie faculteiten (ETEW, Sociale Wetenschappen en Rechten) reeds enkele jaren op eigen initiatief studenten tot de dekanen op de burevergaderingen uitnodigen, stemden de dekanen op de Akademische Raad bijna unaniem tegen deze inspraak. Echte argumenten konden nochtans niet worden aangevoerd. Op de faculteitsburo's worden de faculteitsraden voorbereid — en de beslissingen ervan de facto genomen —, dus lijkt het twijfelachtig dat 'studenten daar niets te zoeken hebben'.

Jammer genoeg kwam het niet tot een globale discussie over het hele herstructureringsplan. De functie en samenstelling van het Buro Akademische Raad (zonder studenten) werd zelfs helemaal niet besproken: nochtans lijkt dit Buro in de praktijk de rol van de Akademische Raad (met studenten) als hoogste beleidsorgaan te zullen overnemen. In welke mate de nieuwe akcenten nog te rijnen vallen met een democratisch besluitvor-

mingsmodel, is dus zeer de vraag. De democratische organen worden immers tot bekrachtigingsvergaderingen.

Het grootste probleem blijft hoe men de academische overheid kan laten inzien dat deelname van alle geledingen van de universitaire gemeenschap aan de besluitvorming niet alleen formeel noodzakelijk is — indien men tenminste in een democratisch kader wil blijven werken —, maar dat deze ook wenselijk is. Een echt efficiënt bestuursmodel is namelijk slechts mogelijk wanneer alle betrokken partijen met dat model instemmen, en dat kan enkel vanuit een grondig en volledig inzicht in de werking. De enige manier om dat inzicht te waarborgen en de werking voortdurend te evalueren is juist de inspraak van alle geledingen aan het bestuur.

De studenten en het wetenschappelijk personeel in de faculteitsraden hebben nu een zware opdracht: de dekanen en academische overheid ervan overtuigen dat met het huidige herstructureringsplan inspraak en efficiëntie verkeerdelijk als tegenstellingen worden beschouwd.

Jorn De Cock

Stan en Schoenaerts in 't Stuc Geduld en ongedierte

In een interview voor radio 3 verklaarde Julien Schoenaerts een afschuwelijke hekel te hebben aan het regisseurstoneel van de jaren zeventig en tachtig, "en wel in die mate dat ik vind dat het moet afgeschaft worden". Schoenaerts mag dat zeggen want hij is één van de zeldzame goede acteurs in Vlaanderen. Binnenkort staat hij in het Stuc met 'Gewoon Ingewikkeld' in samenwerking met gezelschap Stan.

Deze samenwerking met de jonge teatergroep Stan lijkt op zijn minst gezegd paradoxaal. Stan brengt toneel dat vooral de nadruk legt op de teaterbewerking van de tekst, meer dan op het acteren. Hun stukken vallen meestal niet echt op door schitterende akteerprestaties. Dat Schoenaerts samen met twee mensen van Stan 'Einfach Kompliziert' van de Zwitserse toneelschrijver Thomas Bernhard bewerkt ligt dus allerminst voor de hand. Of misschien juist wel, kwestie van het akteerpeil bij Stan eens op te drijven. Dat is dan ook gelukt. 'Gewoon Ingewikkeld' is een machtig mooi gespeelde teatermonoloog.

Muizen

Een oude akteur zit, afgesloten van de rest van de mensheid, te filosoferen over zijn ten einde lopend leven. Het is een tragische retrospectie, want alles wat zijn geheugen binnensijpelt ligt in scherven. De herinnering die overheerst is die van zijn akteerprestaties in verschillende koningsstukken van Shakespeare. Hij speelde onder andere in *The Tempest*, het laatste stuk dat Shakespeare schreef, waarin Prospero de magische toverstaf uit handen geeft. Die scène wordt algemeen aanzien als Shakespeare's symbolische afscheid van het toneel. Door inhoudelijke parallellen met zijn eigen leven vloeien in de geest van de auteur werkelijkheid en toneelfictie in elkaar over. De uitspraken die hij doet grenzen vaak aan de waanzin maar in die absurditeit komt zoals altijd een bepaalde vorm van wijsheid doorsijpelen. Zijn intertekstuele verwijzing naar *As You Like It*, 'Het leven is een schouwtoneel' legitimeert het doorheen halen van de vertelling aan het werkelijkheidsniveau.

Misanthropie

Als rode draad door het stuk funktioneert het zoeken naar muizen die in zijn flat rondlopen. De man verklaart genoeg geduld gehad te hebben met het ongedierte. Hij gaat ze niet meer

verdrinken maar neemt zich voor om muizenvergift te kopen. De muizen liggen in het verlengde van de bedreigende ondertoon van misanthropie die in de monoloog doorweeft. Maar het maakt ook de kruipende en vernederende situatie duidelijk die de akteur ondergaat in zijn isolement.

Het stuk is ten dele ook een reflectie op wat toneel is en in welke mate het in staat is om de realiteit af te beelden. In het begin van het stuk komt de akteur naar voor en aanschouwt de toneelruimte met de konstatactie dat het teaterseizoen weer is begonnen. Daarmee wordt al duidelijk dat het stuk een terugblik gaat zijn van een akteur die jarenlang zijn vakantie zag eindigen op dat moment maar nu gedwongen is om werkloos toe te zien op een nieuw begin. Eens zat hij aan tafel met de vice-koning van India. De enige die nu nog langsluipend is de man die de melk brengt. Die doorbreekt op het einde de monoloog door zelf op het podium te verschijnen. Dat is duidelijk een mindere vondst. Naast het akteertalent van Schoenaerts kan de andere akteur niet anders dan bleek uitvallen, zeker omdat zijn rol weinig inhoud heeft.

Ingewikkeld

Er zijn veel overeenkomsten tussen de rol die Schoenaerts in dit stuk speelt en zijn vorige prestatie in 'Krab's Last Tape'. Het stuk van Beckett is in zijn geheel een metafoor voor de misanthropie die ook centraal staat in 'Gewoon Ingewikkeld'. De bandopnemer waar alles om draait in het stuk van Beckett komt ook hier voor. Op het einde van dit stuk blijkt de akteur heel het spel opgenomen te hebben. Hij luistert er naar en is blijbaar tevreden met het resultaat. Het schoffelende karakter van de akteur heeft hij eveneens met Krabb gemeen. Maar Krabb had de taal monddood gemaakt. Het personage van 'Gewoon Ingewikkeld' daarentegen ratelt aan een stuk door en geeft daarbij de indruk het publiek te betrouwen. In de Monty werd de voorstelling gespeeld voor een beperkt publiek dat op het podium gezet was.

Daardoor wordt de betrokkenheid bij het stuk door de akt van het spelen als het ware afgedwongen.

'Gewoon Ingewikkeld' kon wel eens een van de beste stukken zijn die dit seizoen in Vlaanderen zullen worden gespeeld. Schoenaerts prestatie maakt nog maar eens duidelijk hoe schrijvend het tekort is aan goede acteurs. In zo een teaterklimaat is het regisseurstoneel misschien wel een bittere noodzaak.

Jeroen Overstijns

'Gewoon Ingewikkeld' in het Stuc op 28 en 29 januari, jammer genoeg is alles uitverkocht.

Dienstplicht afgeschaft

In het Belgisch Staatsblad van 8 januari 1993 verscheen de wet van 13 december 1992 tot wijziging van de dienstplichtwetten. De dienstplicht is afgeschaft vanaf de lichte 1994. Alle jongens die door uitstel tot deze lichte behoren, zijn definitief vrij van dienst. Konkreet betekent dit dat alle studenten die vorig jaar in januari uitstel hebben gevraagd en bekomen, bij de lichte 1994 zijn ingedeeld en dus geen dienst meer hoeven te doen. Uitstel vragen is dus niet meer nodig. De universiteit verspreidt bovendien geen studiebewijzen meer en bij de gemeentebesturen kan geen aanvraag meer worden ingediend, zo meldt ons de juridische dienst van Studentenvoorzieningen.

Voor de 'laatste lichte' dienstplichtigen organiseert ABVV-jongeren Leuven op 26 januari om 20.00 u een info-avond. Deze avond gaat door in de Maria-Theresiastraat 119. Er zal aandacht besteed worden aan de rechten van de miliciens tijdens hun dienstdienst. Verder krijgen de toekomstige dienstplichtigen er alle nodige informatie over de toewijzing van plaats en functie, de keuring op het CRS, ziekte tijdens legerdienst, afwezigheid voor studies, sollicitaties, enz. Al deze info werd tevens gebundeld in 'Militie magazine '93', dat gratis verkregen kan worden op het nummer 22.21.40.

ITHAKA-PROJEKT OP ZOEK NAAR KUNST DE TICKETS VAN KULTUURRAAD

Artiesten - Via het Ithaka-project biedt Kultuurraad een ticket aan voor een culturele zwerftocht door Leuven. Zestien kunstenaars stellen op 25 februari hun werk tentoon. Naast dit gratis ticket voor iedereen heeft Kultuurraad nog drie speciale ticketformules.

Voor de eerste formule zetten studenten zelf hun creatieve geest aan het werk. Ze krijgen de kans om hun resultaten op 25 februari te laten zien. Met het tweede ticket krijg je toegang tot de backstage van het project en kun je zelf de handen uit de mouwen steken: helpen bij het opstellen of bewaken van de kunstwerken, gewijzer spelen of reclame maken. De derde formule geeft studenten de kans om

deel te nemen aan workshops. Vijf kunstenaars werken in de week van 20 tot 25 februari gedurende een of meerdere namiddagen met een groepje studenten een bepaald project uit.

- **Walter Daems** zoekt nog studenten die willen helpen bij het maken van zijn beeld: kistjes vullen met appels, schemerlampen plaatsen, zand verplaatsen, ...
- **Hilde Overbergh** maakt met tien studenten in haar eigen atelier monoprims. Met verf en inkt wordt op een plaat een tekening gemaakt, die vervolgens eenmalig wordt afgedrukt met een etspers.
- **Patrick Vandewijer** vertrekt van ideeën rond structuur van objecten, spanning en krachten in materiaal.

Na wat uitleg wil hij vier gewelven opbouwen met losse stukken op een houten stelling. De onderdelen worden in plaaster gegoten en het valt af te wachten of ze bij de heropbouw overeind blijven.

- **Jean Decoster** wil in zijn workshop laten zien hoe je vellen papier kan scheppen met natuurlijke grondstoffen (recyclage van papier) en nieuwe industriële grondstoffen (cellulose).
- **Marcel Rademakers** stelt een atelierbezoek voor waarbij gediscussieerd kan worden over vorm en dekonstruktie, kunst met bijlsuiter, Van Gogh of Camille Claudel, videoclip of diepgang. In een andere workshop wil hij konkreet aan het werk met tekstiel en het op elkaar afstemmen van kleuren zodat zij akkoorden vormen. (d.v)

Studenten die geïnteresseerd zijn in een van deze drie 'tickets' worden woensdag 20 februari om 19 u verwacht in het Stuc op de eerste verdieping.

Apolloon — De studentenkring van het Instituut voor Lichamelijke Opvoeding (ILO) ofte van de sportkotters, Apolloon, bestaat dit jaar welgeteld 50 jaar. Een reden tot feesten dachten ze in Heverlee. En zo zij het. De festiviteiten starten donderdag 28 januari met een optreden van de 'Antwaarpe' groep Katastroof in zaal Corso. De rest van de maand wordt het gouden jubileum verder gezet met een gamesday en profenavond (3 februari), een lustrum-massakantus (11 februari), een vijftig-vaten td (18 februari) en een Galabal (20 februari). Verder zijn er de ganse maand door kleinere sport-, cultuur- en drinkactiviteiten. (foto Karel De Weerd)

advertentie

Grand Café La Royale tegenover het station

elke dag open van 7.30 tot 24.00
(weekend: 10.00 tot 24.00)

ontbijt - kleine maaltijden - dranken - pannenkoeken enz.

Elke dag diverse (inter)nationale kranten en weekbladen

LA ROYALE bvba Martelarenplein 6 - B-3000 Leuven, BELGIUM
telephone: (Belgium: 32) (0)16-22.13.86 fax: (Belgium: 32) (0)16-29.52.52

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

Horizontaal — 1 Scherp werktuig — Waalse gemeente 2 Dingen die wezenlijk bestaan 3 Chinese rekenmunt — Wetenschap 4 Turkse titel — Bijbelse reus 5 Barnsteen — Familiedief 6 Bevel — Persoon die op zich laat wachten 7 Scherpte — Spaanse uitroep 8 Gebouw voor feestelijkheden — Voorzetsel 9 Muziekinstrument om iemand te prijzen 10 Dunne — Afstand tussen 2 rustpunten.

Vertikaal — 1 Bedreigt, belooft — Van de wind afgekeerde zijde 2 Raadslid — Bergpas 3 Post op een begroting — Brusselse kultuurtempel — Stevig meubel 4 Raar aanwendsel — Duits surrealist 5 Dampkring, hemelruim — Groen land 6 Meisjesnaam — Vreugde, wellust 7 Volwassen insect — Familiedief 8 Kom om — Zangnoot — Zachter (più piano) 9 Wortel — Neteldier 10 Meisjesnaam — Voortreffelijke.

(Door Filip De Keuleleere)

Stille Film Retrospektieve

De fanatici van de primaire estetica van het witte doek komen aan hun trekken gedurende de twee volgende weken. Het Stuc organiseert van 26 januari tot 9 februari een retrospectieve rond de 'stille film' in Studio 1. Redenen te over voor Veto om eens te grasduinen in de wortels van dit medium. Zowaar een eresaluut aan het adres van de peetvaders. Jawel, kultureel katemen op de middenpagina's.

De Stille Film: algemeen	p.5
Retrospektieve Stuc	p.5
Verenigde Staten	p.6
Duitsland	p.6
Sovjet-Unie	p.7
Frankrijk	p.7
Filmrestauratie	p.8
Glamour & Glitter	p.8
Programma	p.10

(foto Dieter Talamans)

De stille film in vogelvlucht Voor stille genietters

Het ontstaan van het filmmedium was in de eerste plaats het resultaat van technische ontwikkelingen. Deze technische middelen stelden echter ook onmiddellijk belangrijke beperkingen: men slaagde er niet in om aan het beeldmateriaal een synchroon geluid toe te voegen. Zo werd de film geboren als stille film en bracht hij zijn eerste dertig levensjaren door als een geluidloos medium.

Na de komst van de geluidsfilm werd de stille film vaak beschouwd als een incompleet medium. Hij mankeerde een belangrijk aspect van het werkelijke leven. Een overzicht van belangrijke stille films — zoals het Stuc nu brengt — toont ons echter dat het filmmedium dit nooit als een handicap heeft gedragen, integendeel. De beperkingen dreven regisseurs en acteurs er toe een beeldtaal te ontwikkelen die vaak rijker en in ieder geval anders is dan die van de geluidsfilm. Het is dan ook betreurenswaardig dat het publiek de stille film sinds 1927 volkomen verworpen heeft. Hij verdient een eervolle plaats naast de geluidsfilm.

Verbazing

De ontwikkelingen die leidden tot het ontstaan van de film zijn over vele jaren verspreid. Het ontstaan van de cinema wordt echter vaak gesitueerd in 1895. In dat jaar — met name op 28 december — vertoonden de Franse broers Auguste en Louis Lumière namelijk voor de eerste maal een programma van een tiental filmpjes voor een betalend publiek. De films duerden hooguit enkele minuten en waren documentaires. De Lumières noemden hun films zelf 'actualités'.

In Amerika maakte Edison vooral studio-opnames, maar evenzeer met sterk documentaire inslag: een opname van een bokswedstrijd of een danseres bijvoorbeeld. Van montage

K A T E R N

en kamerbewegingen was er nauwelijks sprake. De camera werd op één plaats neergeplaatst en registreerde, zonder onderbreking. Het publiek stelde ook geen hogere eisen. Het medium was zo nieuw dat zelfs de eenvoudigste opname met verbazing en bewondering werd toegejuicht. Naarmate het publiek vaker gekonfronteerd werd en dus ook beter vertrouwd maakte

met de cinema moesten regisseurs echter andere wegen bewandelen. Al vroeg blijkt er een tendens naar een narratieve verhalende cinema te zijn, ten nadele van de documentaire cinema die non-fictie verfilmde.

Rond de eeuwwisseling werd de duur van de films al iets langer: ze bestonden nu uit meerdere aan elkaar gemonteerde scènes. Vooral de Fransman Méliès speelde een noemenswaardige rol in deze ontwikkeling. Méliès was een goochelaar die in Parijs een eigen theater bezat. De cinema opende voor hem nieuwe perspectieven. Hij ontdekte al gauw dat film zijn eigen structurele wetten had en dus niet moest gehoorzamen aan die van de werkelijkheid. Zo kunnen bijvoorbeeld twee scènes waartussen zich in werkelijkheid een lange tijdsspanne bevindt, in een film direct na elkaar geplaatst worden. Méliès gebruikte zijn bevindingen vooral om inventieve trucage-films te produceren waarvan 'Voyage dans la lune' — naar de gelijknamige roman van Jules Verne — waarschijnlijk het meest bekend is.

Indruk

Ondanks zijn bijzonder inzicht filmdé Méliès nog grotendeels volgens de konventies van het theater: zijn camera bleef vastgeroest op één gezichtspunt, zoals dat van de toeschouwer in de schouwburg. Ook filmdé hij een scène — dit is een handeling gekenmerkt door een eenheid van tijd en ruimte — nog altijd in zijn geheel, in plaats van hem op te bouwen uit verschillende shots.

Verder vernieuwend werk kwam er in de Verenigde Staten van Edwin S. Porter. Hij maakte er films voor de Edison Manufacturing Company. In die films wordt er al regelmatig op locatie gefilmd. De camera werkt reeds met verschillende beeldgroottes: we krijgen de personages niet alleen in 'long shot' te zien zoals oorspronkelijk altijd het geval was, maar ook in 'close up' of andere groottes. Tenslotte wordt ook de belangrijke techniek van 'crosscutting' meestal op zijn naam geschreven. Hierin worden verschillende gebeurtenissen (bijvoorbeeld een brandend huis en een aansnellende brandweerauto) afwisselend aan elkaar gemonteerd, zodat bij het publiek een indruk van gelijktijdigheid wordt gewekt.

Deze en andere technische vernieuwingen maakten het stilaan mogelijk een lang coherent verhaal te vertel-

len. De Amerikaanse regisseur David Wark Griffith kan waarschijnlijk de vader van de langspeelfilm genoemd worden. Hij voelde dat de korte duur van de films (rond 1913 nog altijd gemiddeld slechts een kwartier) zijn creativiteit en mogelijkheden aan banden legde. Slechts na lang aandringen kwamen de studiobazen tegemoet aan zijn verzuchtingen: volgens hen zou een film het publiek namelijk nooit langer dan een uur kunnen blijven boeien. Zij kregen ongelijk en van 1915 werd de productie van langspeelfilms zowel in de VS als in Europa de hoofdbezigheid van de filmindustrie.

Vooral in de VS werd de cinema één van de belangrijkste vormen van vrije-

tijdsbesteding. Oorspronkelijk evenwel slechts voor de lagere sociale bevolkingslagen: film werd door de hogere klassen als minderwaardig medium geplaagd tegenover het respectabele theater of de opera. Filmregisseurs en acteurs kregen bijgevolg ook niet de erkenning die ze verdienden. Een omschakeling manifesteerde zich rond 1915: door de ontwikkelingen binnen het filmmedium zelf dat bewees een eigen beeldtaal te bezitten, door de verfilming van enkele gewaardeerde toneelstukken, maar ook door de bouw van grote filmtheaters die de vroegere 'Nickelodeons' vervingen.

Zoals 1895 het begin van de stille film betekent, luidt 1927 het einde in:

in dit jaar werd de eerste geluidsfilm vertoond, 'The Jazz Singer', een film die buiten de introductie van het geluid zeer weinig toevoegde aan het filmmedium. Maar het publiek kreeg de smaak te pakken en verloor zijn interesse voor de stille film.

De laatste jaren wordt de stille film zowel door de kritici als door het publiek stilaan herontdekt. Men erkent enerzijds het belang van deze filmperiode voor het huidige filmmedium: hier liggen de wortels, werden reeds de grote lijnen van de huidige cinema uitgetekend. Maar nog belangrijker is dat de waarde en de schoonheid van de stille films op zich erkend wordt. De eenvoud van het beeld zegt soms meer dan woorden. Karen De Pooter

Waarom? Daarom! Retrospektieve eert de pioniers

Filmretrospektieven rond één persoon hebben hun voordelen. Je kan eindelijk eens alles wat de persoon in kwestie heeft gepresteerd bekijken zonder daar stad en land voor af te moeten reizen. Nadeel is dat ook al wat door die persoon gemaakt is en omwille van gebrek aan kwaliteit beter verborgen was gebleven in duistere archieven, meestal mee boven komt drijven. Als je een periode behandelt, heb je dat probleem niet. Misschien daarom dat er nu voor de eerste keer gekozen is voor dat laatste.

De retrospectieven zijn samen met het tweejaarlijkse Klapstuk-danifestival zo ongeveer het uithangbord geworden van het Stuc. De bedoeling is om telkens een stuk filmgeschiedenis te ontsluiten voor een groter publiek. Twee jaar geleden begonnen de organisatoren met een overzicht rond Billy Wilder ('Some Like It Hot') en de tweede editie vorig jaar werd opgebouwd rond Visconti, de regisseur van onder andere 'Dood in Venetië'.

Oorspronkelijk was ook dit jaar voor een regisseur geopteerd. De retrospectieve zou draaien rond het werk van Luis Buñuel. Problemen met de filmrechtshouders hebben deze plannen op het laatste moment van de baan geveegd. De keuze voor de stille film is er dan ook één die maar in laatste instantie genomen is. Het is dan ook knap dat de organisatoren er in geslaagd zijn een programma van dit niveau samen te stellen op zo'n korte termijn.

Improvisaties

De keuze om stille film te programmeren werd volgens programmator Dirk de Wit vooral genomen omdat er in de hedendaagse vraag naar het authentieke ook voor de stille film terug veel belangstelling is gekomen. Recente vertoningen in Brussel en Gent maar ook in Leuven konden op een grote belangstelling rekenen. De Wit wijst daarnaast op de artistieke noodzaak om deze filmmonumenten op

het witte doek te vertonen. Daarom ook zullen alle films begeleid worden door live piano-improvisaties en twee zelfs door zangimprovisatie. Twee zangeressen, Marianne Pousseur en Lucy Grauman, zullen 'La Perle' zowel als 'La Coquille et le Clergyman' met vibrerende stembanden begeleiden.

Korrektie

Het programma is sterk gediversifieerd. Er staan een aantal klassiekers op het programma ('Potemkin', 'Metropolis', 'Die Nibelungen') maar het grootste deel van de films is waarschijnlijk onbekend bij het grote publiek. De Wit zegt dit bewust gedaan te hebben. Bij het grote publiek blijven alleen de overbekende klassiekers hangen. Daardoor krijgt de toeschouwer in sterke mate een vertekend beeld van de filmgeschiedenis. De retrospectieve is dus een correctie daarvan.

Er staan 33 voorstellingen van in totaal 25 films op het programma. Een aantal hiervan zijn bijna totaal onbekend omdat ze slechts recent gerestaureerd werden. Het Nederlands Filmmuseum in Den Haag stelde 'Raskolnikov', 'Lucky Star' en 'Saturday Night' ter beschikking, drie films die vers van de restauratietafel komen. In verband daarmee wordt er trouwens op woensdag 27 januari een seminarie rond filmrestauratie georganiseerd, dat wordt gedoceerd door Mark-Paul Meyer, die op het archief

van het Nederlands Filmmuseum verantwoordelijk is voor de restauratie. Hij werkte onder andere mee aan de restauratie van 'Raskolnikov'.

Het is aan de hand van die film dat de hele herstellingsproblematiek zal behandeld worden. Als men een abonnement neemt voor vijf films mag men trouwens gratis deelnemen aan dat seminarie. Anders bedraagt de toegangsprijs 175 frank.

Interessant aan de retrospectieve is dat alle films vertoond worden met live pianobegeleiding, een filmische 'back to the roots'. Daarbij werd geopteerd voor improvisatie, alhoewel er voor veel films uit die periode speciale partituren zijn gekomponeerd. De motivatie daarvoor is dat de begeleidende pianist zo een bepaalde visie op de film via de muziek kan doorgeven. Alain Baents, Hugues Maréchal en Ferdinand Schirren zijn als begeleiders alledie verbonden aan het Brussels Filmmuseum. Frank Mol is huiskomponist van het Nederlands Filmmuseum en zal de drie pas gerestaureerde films van muziek voorzien.

Spiegel

De vertoende films zijn afkomstig uit de Verenigde Staten, Rusland, Duitsland, Frankrijk en België. Het is interessant om te zien hoe die films technisch zowel als inhoudelijk bepaalde socio-economische patronen en culturele stromingen weerspiegelen. Voor meer daarover pluisst u deze katern natuurlijk helemaal uit.

Al de voorstellingen gaan door in Studio 1, behalve de openingsfilm op 26 januari, 'A Woman of Paris', die in Studio 3 vertoond wordt. De algemene inkomtprijs is 175 frank. Een abonnement van vijf zelf te kiezen films, met daarin dus inbegrepen het seminarie rond filmrestauratie, kost 750 frank. Dat is toch nog steeds 150 frank, behoorlijk duur, al zijn dat de normale toegangsprijzen voor de Studio's. In het Stuc zelf kost een filmticket 150 FRANK en voor leden maar 100. Ook het traditionele Stucpubliek zal best naar de retrospectieve willen komen. En die worden dan voor hun trouw belooft met een hogere toegangsprijs. Maar Rastelli — de Studio-baas — blijft de skepter zwaaien als het gaat om het ter beschikking stellen van zijn filmzalen. Ook het Stuc zal daar weinig aan kunnen doen.

Jeroen Overstijns

De Gay Twenties en het filmoptimisme in de VS

Hollywood in de kinderschoenen

Er staan opvallend veel Amerikaanse stille films geprogrammeerd op de retrospectieve. Dat is niet toevallig. In de jaren twintig groeide Hollywood uit tot een bloeiend filmcentrum met een enorme produktiviteit. De basis van de moderne Hollywoodfilm werd er gelegd.

Dat de meeste Hollywoodfilms nu nog een irreal, commercieel optimisme uitstralen is voor een groot deel het gevolg van het vooruitgangsoptimisme van de cinema van de jaren twintig. Deze hoopvolle blik op de toekomst hing nauw samen met de socio-economische situatie. Ook op cultureel vlak wou men in Amerika zo snel mogelijk af van een naoorlogse depressie. 'The Twentieth Century Renaissance' was de term die het nieuwe optimisme moest vormgeven.

K A T E R N

De basis daarvoor was al gelegd in het tweede decennium van deze eeuw, maar de eerste wereldoorlog had aan dat gevoel toen bruusk een einde gemaakt.

Tegelijk was die oorlog voor veel kunstenaars een intellectuele verdieping geweest, vaak door traumatische ervaringen op Europese slagvelden. Hemingway en Don Passos, die beiden vrijwillig hadden gediend als ambulanciers in het Amerikaanse leger, waren boegbeelden van deze generatie. Enerzijds zorgde de eerste grote dehumaniserende ervaring van de moderne tijd voor een golf van nihilisme en danda. Maar deze beweging die in het puin liggende Europa een sterke impact had, moest in het veel minder getroffen Amerika al snel de plaats ruimen voor een nieuw sociaal gevoel, gestimuleerd door de enorme groei van de economie. De Jazz-age, ook wel de Gay Twenties genoemd, barstte los. Aan deze periode zou abrupt een einde komen in 1929, toen de beurs van Wall Street instortte en daarmee ook het hele Amerikaanse economische leven. 'The Great Depression' was ook de periode van de eerste geluidsfilm 'The Jazz Singer', in 1927, waardoor het lot van de stille film bezegeld werd, al zal Chaplin in 1936 nog 'Modern Times' maken.

Kristus

Zowel filmtechnisch als inhoudelijk wordt dit optimistisch levensgevoel uitgebeeld. Er is het zeer snelle verloop van veel acties die de filmmonumenten een huppelend tempo meegeeft. Er is de snel wisselende kadreding die het dynamisme van de film ondersteunt. De films zijn lichtig en bewegelijk. Inhoudelijk wordt deze lijn doorgetrokken. In de liefdesdrama's worden aan de lopende band geeksalteeerde gevoelens getoond. Het verhaal heeft meestal geen maatschappelijke implicaties of sociale kritiek. De schaalverkleining van de gebeurtenissen is algemeen. Dat is ook het geval bij de humoristische actiefilms, het genre dat onsterfelijk werd gemaakt door Chaplin, Keaton en Lloyd.

Met 'The Cameraman' maakte Buster Keaton zijn eerste film voor MGM, nadat hij omwille van lage recettes van onder andere 'The General' was weggegaan bij United Artists. Later zei hij over die overstap dat het de "biggest mistake of his life" was. 'The Cameraman' werd zijn laatste kwalitatief waardevolle film. Keatons films

ste nivo, deze komedies kregen terecht de naam 'comedies of thrill'.

Cecil B. DeMille, maker van onder andere 'The Ten Commandments' spreekt tot de verbeelding, een beetje de Lynch van de jaren twintig. Zijn 'Saturday Night' is ook pas gerestaureerd door het Nederlands Filmmuseum. DeMille's langspeelfilms zijn duidelijk produkten van zijn tijd. Ze klagen de sociale dekadentie van de begoede klasse aan, die door de groeiende economie onder rijkdom bedolven werd. Dat leidde — in beperktere mate — tot een Amerikaanse variant van de 'Victorian Age'. Vooral in Hollywood had een zedelijke verandering om zich heen gegrepen, en als reactie daarop propageerde DeMille in zijn films een etisch revell.

Omdat Hollywood vreesde voor overheidscensuur op de films, richtte men zelf de MPDPA op, de 'Motion Pictures Producers and Distributors of America', een eigen controlecommissie. Er werden tien regels opgesteld waar films aan moesten voldoen. Het belangrijkste vond de commissie dat de film geen "sex in an improper manner" toonde, direkt gevolgd door een verbod op "scenes, based on white slavery". Ketterte spelen kwam pas op de tweede plaats. DeMille kon deze wetgeving steeds omzeilen door aan zeer bloederige scènes een moraliserend einde te breien.

Zwak

Een heel wat minder interessante film is 'Queen Kelly', een film met een rampzalige voorgeschiedenis. In enkele boeken over de stille film werd hij als nooit voltooid beschouwd, en eigenlijk ziltten ze daarmee dicht bij de waarheid. Gloria Swanson, die de hoofdrol speelde, en de produktie-maatschappij die vond dat de kosten, te hoog opliepen (800.000 dollar), kwamen in konflikt met regisseur Von Stroheim. De regisseur stopte met het draaien van de film. Hij werd nooit in Amerika uitgebracht. In Europa werd een door Swanson inderhaast afge maakte en verkorte versie in roulatie gebracht. In 1985 werd geprobeerd op basis van geknepen passages en het oorspronkelijke script de aanvankelijke bedoelde versie te maken. Maar de film heeft te weinig in zich om te kunnen boeien. Het verhaaltje is filterdruin en de akteursprestaties zijn melodramatisch zwak. Vallen veel films in de retrospectieve op doordat ze zo modern en ongedateerd overkomen, bij 'Queen Kelly' is het net omgekeerd.

Louise Brooks: een door Amerika verworpen actrice schittert

Kruier

'Way Down East' van David Wark Griffith maakt veel goed. Hij is gebaseerd op een boek dat in de twintiger jaren al als zeer melodramatisch werd beschouwd. Toch betaalde Griffith er 175.000 dollar voor en dat bewijst misschien wel zijn genialiteit. De karakters zijn in de film veel sterker uitgediept dan in het boek, mede ook door uitstekende akteursprestaties van onder andere Richard Barthelmess. 'Way Down East' werd in een opiniepeiling onder jongeren in 1923 door de vrouwelijke ondervragden uitgeroepen tot 'Best Picture They Have Ever Seen'. Deze titel draagt hij nog steeds met ere.

In een boek over stille films uit 1959 verklaart schrijver Joe Franklin dat hij

van alle films die hij nog niet gezien had, het liefste 'A Woman of Paris' eens zou willen bekijken, een film waar toen geen kopjes meer van te vinden waren. In 1978 heeft men er in Frankrijk echter een gevonden, die nu als opener van het festival funktioneert. Aan het begin van de film laat Charlie Chaplin weten dat dit de eerste film is die hij zelf geschreven en geregisseerd heeft maar dat hij er niet in meespeelt. Dat doet hij wel, gedurende enkele seconden snelt hij als kruier over het beeld. Maar dat hij de hoofdrol niet speelt, verklaart waarschijnlijk de relatieve mislukking van de film bij het grote publiek in de jaren twintig. Dat is jammer want 'A Woman of Paris' is een heel mooie film die alles heeft om alsnog tot een klassieker uit te groeien.

Jeroen Overstijns

Duitsland en de stille film

De Ringelingschat

Nooit bloeide de Duitse film als in de jaren twintig, toen er een ware explosie plaatshad in de Duitse filmactiviteit. Het Stuc zorgde voor een ruime selectie uit die periode, waarbij de voornaamste tendenzen vertegenwoordigd worden door tot de verbeelding sprekende beroemde klassiekers.

De Duitse stille film-productie kwam slechts aarzelen op gang. Pas tijdens de Eerste Wereldoorlog, toen Duitsland afgesneden was van filmproducerende grootmachten als de Verenigde Staten, Frankrijk of Engeland, begonnen de Duitsers zelf films te maken. In diezelfde jaren ontstond er ook een sterke band tussen de Duitse film en de Skandinavische. In 1917 werd dan in opdracht van generaal Erich Ludendorff het nationaal gesubsidieerde filmkonglomerat Universum Film Aktiengesellschaft (UFA) opgericht, om een tegengewicht te bieden voor de anti-Duitse propagandafilms van de geallieerden. Deze firma zou na de oorlog geprivatiseerd worden en een enorme invloed uitoefenen op de Duitse filmproductie.

Na de oorlog begon de stille film al snel aanzien te krijgen in Duitsland. De naoorlogse 'Aufbruch' — de door de oorlogsgeneraals veroorzaakte reactie tegen alles wat traditioneel was die tevens gepaard ging met een groot enthousiasme voor nieuwe en experimentele kunstvormen — droeg ook bij tot de groeiende populariteit van de film. Tegelijk kwam ook het expressionisme tot ontwikkeling, dat ook afrekende met het verleden, en dan vooral met het naturalisme.

In 1918 begon Ernst Lubitsch te werken voor UFA. Dit resulteerde in een aantal succesvolle kostuumfilms, waaronder 'Madame Du Barry' en 'Anna Boleyn'. Door het grote succes van deze historische films is men vaak geneigd de komedies die Lubitsch ook in deze beginfase van zijn carrière maakte, te vergeten. Het Stuc vertoont er twee, 'Die Austerprinzessin' en 'Die Puppe', beide uit 1919. De eerste pakt op een satirische manier het fenomeen van de Amerikaanse zakenman aan, en in 'Die Puppe' — over een pop die tot leven komt — combineert Lubitsch een expressionistische setting met elementen uit de farce en de operette. Lubitsch emigreerde al in 1922 naar de Verenigde Staten, waar hij zich later zou aanpassen aan de geluidsfilm en nog zou blijven werken als regisseur en vanaf 1935 ook als produktiechef bij Paramount.

Al in 1918 schreven Hans Janowitz en Carl Mayer samen het scenario voor 'Das Kabinett des Dr. Caligari'. Het project werd eerst toegewezen aan Fritz Lang, maar omdat die het te druk kreeg werd Robert Wiene ingehuurd. Die behield wel de door Lang ingelaste raamver telling, waardoor het anti-autoritaire karakter van de

film ondergraven werd, zeer tegen de zin van de oorspronkelijke auteurs. Toch maakte Wiene van 'Das Kabinett des Dr. Caligari' een experimentele en expressionistische film. De dekors werden op een absoluut expressionistische manier gestileerd, waarbij de hoekige verwrongenheid de waanzin van de verteller uitbeeldt. De bedoeling was niet de werkelijkheid objectief te beschrijven, maar wel een subjectieve indruk van die werkelijkheid weer te geven. Hiermee ontloopte 'Das Kabinett des Dr. Caligari' zich tot een trendsetter voor de verdere ontwikkeling van de Duitse expressionistische cinema.

De film betekende het begin van het grote decennium van de Duitse film. Het tema van de menselijke ziel op zoek naar zichzelf zou daarin nog vaak terugkeren. Ook Wiene zelf zou het nog gebruiken, in 'Raskolnikov', een film die pas gerestaureerd werd door het Nederlands Filmmuseum en die ook door het Stuc geprogrammeerd is. Het is een bizar gestileerde versie van Dostojevski's 'Misdaad en Straf', over een man die meent dat het vanuit moreel oogpunt toegestaan is bepaalde misdaden te plegen zonder daarvoor verantwoordelijk af te leggen aan de wet. Geconfronteerd met een door het lot getekende vrouw komt hij tot inkeer. In deze film is vooral het decor, ontworpen door de architect Andrei Andreiev, expressionistisch, en wordt er eerder naturalistisch — sober en natuurgetrouw — geakteerd.

Fritz Lang, die een architectenop-leiding doorliep had, gebruikte een

heel erg grafisch expressionisme. Bij hem gaat het niet zoals bij Wiene over een innerlijk intellectueel konflikt. 'Dr. Mabuse, der Spieler' is een interessante mengeling van naturalisme en expressionisme, over een criminele psychiater die de verrotte naoorlogse maatschappij oplicht, tot hij gevat wordt door onderzoeksrechter Von Wenck.

Lang verfilmde ook de Germaanse Nibelungen-sage, over de Teutoonse helden Siegfried en Kriemhilde. Het verhaal zal veel mensen bekend voorkomen, door de operabewerking van Wagner of door Willy Vandersteens 'Suske en Wiske'-album 'De Ringelingschat'. Toch blijft Lang, die een hekel had aan Wagners muziek, in zijn twee films 'Siegfrieds Tod' en 'Kriemhildes Rache' veel dicht bij het oorspronkelijke dertiende-eeuwse epos van liefde, jaloezie, moord en wraak waarin tenslotte alle protagonisten ten onder gaan. Lang regisseerde beide films op een monumentale manier. De dekors zijn architectonisch indrukwekkend, en de akteurs worden in een strak-symmetrische koreografie ten tonele gevoerd. De nietigheid van de mens wordt benadrukt, het noodlot stuurt het leven en zelfs de helden zijn niet in staat eraan te ontsnappen.

Ook in Langs meesterwerk 'Metropolis' — zijn laatste stille film — neemt de monumentaliteit van de futuristische dekors een centrale plaats in. Langs kameraman ontwierp speciaal daarvoor een techniek met spiegels, waardoor een miniatuurachtergrond in een beeld kon gekombineerd worden met een decor op ware grootte. In het slot van 'Metropolis' moet de liefde bemiddelen tussen de arbeiders en de intellectuelen. Dit was een idee dat ook bij de Nazi's veel aanhang genoot. 'Metropolis' was Hitlers favoriete film, maar Lang zelf distantiëerde

vervolg op pag. 7

De eerste filmmakers in de Sovjetunie

Revolutie en wodka

De Russische cinema heeft altijd al een gesloten karakter gehad. De ideologische druk van het regime en de benarde economische situatie vormden een grote hindernis voor de regisseurs en leidde regelmatig tot periodes van inactiviteit. Toch vormde zich reeds tijdens de periode van de stille film een groep regisseurs die een heel eigen manier van filmmaken ontwikkelde, onderbouwd met theoretische essays.

Vóór de oktoberrevolutie in 1917 was een filmindustrie in de Sovjetunie zo goed als onbestaande. Het ontbrak eventuele initiatiefnemers aan middelen en interesse. In de daaropvolgende jaren, die gekenmerkt waren door een aanslepende burgeroorlog en een zware hongersnood, kwam die interesse er wel. Film werd beschouwd als het medium van de toekomst, maar ook als een uitstekend propagandamiddel om de revolutionaire ideologie te verspreiden over het uitgestrekte land.

Omstreden

Men kan hoofdzakelijk twee theoretische stromingen onderscheiden in die na-oorlogse cinema: de ene was een voorstander van de verhalende fiktieve film, de andere —meer radikaal— verwierp elke vorm van fictie en nam het op voor de realistische stijl van de documentaire. Dziga Vertov was de belangrijkste bezieler van deze laatste theorie. De films die het Stuc ons de volgende weken voorschotelt behoren echter tot de fiktieve narratieve stroming.

'Aelita' van Protazanov is een beetje een buitenbeentje tussen de andere vertoende Sovjet-films. De film kwam tot stand in 1924, het jaar dat de activiteit in de filmindustrie sterk toenam. 'Aelita' is echter een commerciële science fiction film, sterk geïnspireerd door de Amerikaanse cinema. Hij kreeg dan ook de kritiek te verwerken dat hij niet op het Russische, maar op het westerse publiek was afgestemd. Ook de persoon van Protazanov zelf bleef niet van kritiek gespaard. Hij behoorde tot de meer ervaren regisseurs van voor de revolutie en vertoede tijdens de burgeroorlog in het buitenland. Men verwet hem het contact met de nieuwe samenleving verloren te hebben en gaf de voorkeur aan jongere regisseurs.

Ook nu blijft 'Aelita' omstreden. De film wordt niet beschouwd als één van de grote klassiekers van de stille film. Hij vormt echter een bijzondere

kuriositeit: origineel in dekors en kostuums en technisch mooi afgewerkt.

Ook Kuleshov was een groot bewonderaar van de Amerikaanse films, vooral de detectiefilms. In zijn workshops hield hij zich samen met regisseurs als Eisenstein en Pudovkin bezig met montage-experimenten. Hij zocht naar universele wetten die bepalen hoe een bepaalde betekenis wordt overgedragen op het publiek. In 'De buitengewone avonturen van Mr. West in het land der Bolsjeviken' bewijst hij de Amerikaanse technieken meester te zijn. De film is een parodie op de Amerikaanse detectiefilms waarin Mr. West —de directeur van de YMCA— op bezoek is in Rusland en zijn vooroordelen over de Bolsjeviken werkelijkheid ziet worden. De film wordt vooral geloofd omwille van zijn sterke fysieke humor, de scherpe satire en de knappe akteerprestaties. Enkel het einde lijkt nog afgeforceerd en men kan zich afvragen of Kuleshov zijn film vrijwillig op deze manier beëindigde.

Individu

De films van Eisenstein en Pudovkin zijn misschien wel het meest kenmerkende voor de Sovjet-cinema in deze periode. Hun werk is sterk geïnspireerd door de revolutionaire doktrine. Eisenstein's 'Strike' behoorde bijvoorbeeld tot een reeks films die de opkomst van de kommunistische partij moest weergeven. En zijn 'October' handelt over de oktoberrevolutie. Eisenstein was niet alleen regisseur, maar ook een belangrijk filmtheoreticus. Hij ontwikkelde een marxistische montage-theorie: de 'dialectische montage', waarmee hij experimenteel te werk ging in zijn films. Dit bracht hem regelmatig in conflict met zijn oversten. Zij verweten hem een te sterke benadrukking van de vorm ten nadele van de ideologische inhoud.

Dat Eisensteins montage zeker niet conventioneel is —in functie van een duidelijk verhaal, zoals in de Amerikaanse films— is duidelijk in zijn be-

kende werk 'Panterkruiser Potemkin'. In een film van 86 minuten gebruikte hij 1346 shots terwijl de gemiddelde Amerikaanse film toen uit 600 shots was opgebouwd. De shots volgen elkaar in een hoog tempo op en zijn zo gekombineerd dat ze bij de toeschouwer een emotie losmaken, eerder dan een coherent verhaal te vertellen. Een ander belangrijk verschil met onder andere de Amerikaanse film is dat Eisenstein niet werkt met individuele helden. De massa is het hoofdpersonage, in 'Potemkin' het schip waarop muitertij ontstaat en dat door de bemanning wordt veroverd. Eisenstein deed dan ook nooit een beroep op echte acteurs, maar gaf de voorkeur aan 'typage': mensen zichzelf laten spelen.

Pudovkin werkte min of meer in dezelfde lijn als Eisenstein. Zijn film 'Moeder' is eveneens een ode aan de revolutie van het proletariaat. Pavel, de zoon, behoort tot een groep jonge stakers, terwijl zijn vadersamenpant met de stakingsbrekers. Deze laatste

behoort dit met zijn leven. In haar naïviteit vraadt de moeder haar zoon. Verschillend van Eisenstein is dat Pudovkin wel werkt met acteurs en het individu dus een belangrijke rol speelt. De toeschouwer kon zichzelf terugvinden of inleven in de rol van de moeder of de zoon en dit verklaart waarschijnlijk Pudovkins grotere populariteit bij het Russische publiek. Over Eisensteins films wordt wel eens gezegd dat ze enerzijds perfect zijn, maar anderzijds ook koud en zieloos.

Stalin

De Oekraïner *Dovzhenko* tenslotte verdient zeker bijzondere aandacht. Zijn films waren technisch zo onconventioneel dat Eisenstein en Pudovkin gevraagd werden op zijn werk controle uit te oefenen. Erder dan een samenhangend verhaal zijn zijn films symbolen voor de revolutie en de nieuwe samenleving. Zo is 'De aarde' —zijn belangrijkste meesterwerk— een ode

aan het leven in de Oekraïne. De boeren, onder leiding van de jonge Vasyli, trachten door middel van nieuwe technieken —de traktor— hun landbouw te bevorderen en zich van de grootgrondbezitters los te maken. Dovzhenko verheerlijkt het landschap en de oogst, het natuurlijke proces van leven en dood via prachtige beelden. Elk shot is met veel zorg opgebouwd. De originele beeldhoeken doen denken aan moderne fotografie, de snelle opvolging aan sommige experimentele films.

Deze bloeiperiode van de Russische film kwam aan zijn einde tegen 1930, zeden om technologische als politieke redenen. Alhoewel de meeste regisseurs de komst van de geluidsfilm gunstig onthaalden konden zij deze nieuwe techniek moeilijk integreren. Daarnaast was er het politieke klimaat onder Stalin dat zich hoogst intolerant opstelde tegen elke vorm van kunst.

Karen De Pooter

Frans avant-garde en de stille film

Van gotiek tot kubisme

Toen de leidende Parijse kunstscène in de jaren twintig het nog nieuwe medium film ontdekte, betekende dat de start van een decennium waarin Frankrijk een belangrijke rol speelde in de Europese avant-garde cinema. Parijs was op dat moment, evenals Berlijn, een epicentrum van waaruit de beeldende kunsten over heel Europa een modernistische schok kregen toegediend.

Kunstenaren die het surrealisme, dadaïsme of kubisme in hun vaandel voerden, zagen in de film het ultieme medium om vorm te geven aan hun ideeën. De vijf films die het Stuc in dit kader voorstelt, werden gedraaid op het einde van deze bloeiperiode, de late jaren twintig.

Dat kunstenaars op zoek waren naar middelen om uitdrukking te geven aan hun vernieuwde visie op ruimte en tijd, blijkt uit de schilder- en beeldhouwkunst uit het begin van deze eeuw. Duchamp probeerde het tijdsverloop te suggereren door een vrouw die de trap afloopt in verschillende fasen van haar beweging over elkaar te schilderen. Picasso's kubistische voorstellingen van lichamen of voorwerpen tonen het object van verschillende kanten tegelijk. Tijd en ruimte begonnen zowat uit het kader

van de schilderkunst te breken: de film kwam dus op het juiste moment.

Droom

'Un Chien Andalou' is zo'n film waarvan de wortels zijn terug te vinden in de schilderkunst. Regisseur Luis Buñuel schreef het scenario samen met Salvador Dalí. Het resultaat is een van de hoogtepunten van het surrealistische genre. Via een opeentstapeling van schijnbaar onsamenvhangende beelden wordt de kijker meegevoerd in een associatieve stroom die als het ware de werking van het onderbewuste wil weergeven. Buñuel toont onder meer afgehakte ledematen, een man die met vleugelpiano's, volgeladen met karkassen van ezels voorttrekt en een dame die haar oog gewillig in twee laat snijden. De film vertelt dus zeker geen conventioneel verhaal, maar achter de schijnbare willekeur is toch een klassieke structuur terug te vinden. Er wordt een liefdesgeschiedenis verteld tussen een naamloze man en vrouw, er is sprake van proloog en flash-back, aangekondigd door tussentitels als 'er was eens' of 'zestien jaar eerder' en er is zelfs een soort happy end te zien, met een koppeltje dat op het strand naar de horizon toe wandelt. Maar in de eerste plaats wil deze film de kijker uitdagen met een spel van absurde en hier en daar gewelddadige beelden en

motieven. 'La Coquille et le Clergyman' van Germaine Dulac wordt vaak in een adem genoemd met 'Un Chien Andalou'. Dat de film met weinig geld geproduceerd werd, is duidelijk te merken aan de veelvuldig gebruikte, maar nogal doorzichtige speciale effecten die bij de surrealistische geïllustreerde waren. Via trunks als het plots verschijnen en verdwijnen van objecten, het monteren van meerdere beelden over elkaar, slow motion en snelle montage wilden de makers, meer nog dan Buñuel en Dalí dat deden, een chaotische gedachtegang simuleren,

K A T E R N

vergelijkbaar met de 'stream of consciousness' in de literatuur.

Universum

De handeling verloopt tussen drie personages: een generaal, een priester en een vrouw. De schelp uit de titel is een steeds weerkerend symbool voor de vrouwelijke seksualiteit zoals die opgesloten is in de mannelijke fantasie. Net zoals 'Un Chien Andalou' geeft deze film een Freudiaanse kijk weer op de onderbewuste drijfveren van het menselijke handelen. Het scenario werd geschreven door Antonin Artaud en de regisseur stelde de film, na een breuk met de scenarist, voor als een droom van Artaud, in een visuele kompositie van Dulac. Uit protest publiceerde Artaud zijn scenario met een voorwoord waarin hij schrijft dat het helemaal niet gaat om de weergave van een droom, en dus ook

vervolg op pag. 8

Duitsland

vervolg van pag. 6

zich ervan. Bij Lang was het expressionisme langzaam aan op de achtergrond geraakt, maar in Friedrich Wilhelm Murnau's 'Nosferatu, eine Symphonie des Grauens' —een film die los geïnspireerd is op het Dracula-verhaal— zou het een hoogtepunt kennen. Murnau's expressionisme was vooral cinematografisch: hij gebruikt veeleer vervaemende en aparte kamerastandpunten, een afwijkende belichting en een nieuwe montage-techniek. Nosferatu, de vampier, wordt gefilmd vanuit kikvorsperspectief, of alleen zijn schaduw wordt afgebeeld, twee technieken die de dreiging die van de figuur uitgaat versterken. Bovenal echter is 'Nosferatu' wat Coppola's recente Dracula-verfilming beweert te zijn: een film over de horror van de liefde.

Hoewel Murnau dus een van de hoogtepunten van de expressionistische film regisseerde, zou hij later een andere weg opgaan, die van de 'Kammerspielfilm', een genre dat zich bezighield met de teneerdrinking en de ondergang van de eigentijdse lage middenklasse in de Weimarrepubliek. De tweede film van Murnau die het Stuc vertoont, 'Der letzte Mann', past uitstekend in deze traditie. De portier van het Atlantic-hotel wordt wegens te hoge ouderdom ontzet uit zijn mooie functie met dito uniform en wordt verbannen naar de hoteltoiletten. Zijn hele prestige was afhankelijk van zijn uniform, en de man gaat dan ook sociaal en psychisch ten onder. Dan verschijnt echter een tussentitel in beeld, waarop gezegd wordt dat de

filmmakers medelijden kregen met de portier, waarna er nog een volkomen ongelofwaardige parodie van een slotscene volgt. Deze tussentitel is de enige in de hele film en dat is eerder uitzonderlijk in de stille filmtraditie.

Technisch gezien was 'Der letzte Mann' dan ook enorm vernieuwend. Murnau werkte met bewegende camera's, bijvoorbeeld in de openingsscène waar een kamerabeweging vanuit een dalende lift naar de draaideuren van het hotel —die de roulette van het leven zou kunnen symboliseren— gaat. De bewegende camera en speciale effecten met beeldvertekende spiegels stelden Murnau ook in staat om weer te geven wat de portier zelf ziet, en op de emotionele hoogpunten van de film zelfs wat hij voelt. Dit laatste proces, waar een subjectieve indruk van een objectieve werkelijkheid weergegeven wordt, sluit aan bij het Duitse expressionisme. Hieruit blijkt dat ook het realisme in de Duitse film stevig geworteld was in de expressionistische traditie.

In de tendens naar een meer realistische film betekenden de films van Georg Wilhelm Pabst een volgende fase, aansluitend bij de kunststroming van de Nieuwe Zakelijkheid. Op een grimmige manier werden de alledaagse problemen van de gewone Duitser uitgebeeld. In 'Das Tagebuch einer Verlorenen' stelt Pabst de verziekte moraal van de bourgeoisie in de nadagen van de Weimarrepubliek aan de kaak. Het leven in het bordel wordt aanzien als authentiek dan het leven in de hypokriete maatschappij.

Ondanks het feit dat de Duitse filmindustrie nog voor een paar meesterwerken zorgde in de late jaren twin-

tig en zelfs de opkomst van de geluidsfilm goed verteerde —getuige films als 'M' van Fritz Lang en 'Der Blaue Engel' van Jozef von Sternberg— was ze vanaf de tweede helft van de jaren twintig al sterk in verval. Dit weerspiegelde het algemenere klimaat van verval in Duitsland, waar de toestand steeds chaotischer en roeriger werd. Toen de Nazi's van die toestand in 1933 gebruik maakten om de macht te grijpen, en ook de controle over UFA overnamen, was het gouden tijdperk van de Duitse film definitief ten einde.

Tom Dams

In liefdesscènes ging het er toen nog net iets preutser aan toe.

Restaureren van oude films

Onverschilligheid is grootste probleem

Het grootste probleem bij de projectie van stille films is de kwaliteit van de kopie die getoond wordt. Veel 'mastertapes' van stille films zijn daarbij in enorme slechte staat. Gelukkig is er de filmrestauratie die door filmmusea de laatste jaren sterk geperfectioneerd werd. Het Reilly-rapport van enkele jaren geleden zorgde echter voor barsten in de zelfzekerheid van de filmrenovatie.

Tot in het midden van de jaren vijftig hebben filmmakers voor alle 35mm films gebruik gemaakt van pellicule op basis van cellulosestraat, het enige materiaal dat toen voorhanden was. Het materiaal had echter twee enorme nadelen. Het ontbond zeer snel en was enorm ontvlambaar. Er zijn in de jaren twintig dan ook veel studio's in de vlammen opgegaan. Bovendien vat een nieuwe nitraatfilm vuur bij ongeveer 130 graden, een oude nitraatfilm heeft nog maar 41 graden nodig om te ontbranden.

Samen met het feit dat de nitraatfilm uit zichzelf begint te ontbinden na een relatief korte periode, zorgt dit voor enorme problemen bij het conserveren. De filmarchieven moeten films daarom in kleine aantallen en in aparte kompartimenten bewaren. Als een film eenmaal aan het branden is, wordt blussen immers onmogelijk.

Om die gevaren af te wenden heeft men vanaf de jaren zestig alle mogelijke oplossingen uitgedokterd. Men bouwde onder andere speciale kluizen met automatische temperatuurregeling. Het efficiëntste bleek het om de nitraathoudende pellicule over te zetten op een acetaat bevattende drager, de acetaatfilm, ook wel eens 'safety-film' genoemd. Daarmee hebben filmmusea en archieven jarenlang gewerkt. Men stoorde zich niet al te veel aan de ontdekking dat een aantal van deze dragers leed aan het 'vinegar syndrome', een ontbindingsproces dat zo genoemd wordt omdat er een sterke azijngeur bij vrijkomt. De laatste jaren, na de publicatie van het Reilly-rapport dat wees op de kwalitatieve onbetrouwbaarheid van ook deze drager, besef men dat alle acetaatfilms aan het ontbindingsproces deden van de nitraatfilms lijden.

Zonde

Het ontbindingsproces is trouwens in dezelfde mate onomkeerbaar. Dat houdt in dat ook in ideale omstandigheden (d.w.z. bij lage temperaturen en met een lage graad van vochtigheid) de film gassen en zuren aanmaakt die de zilvezouten van de band aantasten. Eerst gaat het materiaal kleven en inkrimpen, daarna verpoert het. De ontbindingsnelheid is afhankelijk van de bewaarkondities. Maar vroeger of later verdwijnen ook de best bewaarde banden. Het probleem van de brandbaarheid stelt zich trouwens niet bij celluloseacetaat.

De nood aan een alternatieve drager is hoog. Er bestaat momenteel een alternatieve fotografische drager: polyster. Het materiaal heeft ogenschijnlijk niets dan voordelen. Tests hebben uitgewezen dat bij dezelfde bewaarkondities als bij de gebruikte cellulosefilm de polyester tape het duizend jaar uithoudt. Wanneer een nog lagere vochtigheidsgraad en temperatuur zou aangehouden worden, wordt die periode zelfs nog verlengd. Het polyester takelt bovendien niet af door het projecteren, wat bij de cellulose wel het geval is. De helderheid van polyesterfilms wint het ook met miljen voorron van de acetaatpellicule. Toch zijn fabrikanten niet massaal overgegaan op het produceren van een polyester geluidsdrager. Commerciële is het immers niet lozende om een eeuwig materiaal op de markt te gooien.

Vreemd genoeg is het uiteindelijk niet de zwakke drager die de voornaamste oorzaak is van het teloorgaan van zoveel stille films. In Frankrijk is ongeveer veertig procent van de stomme films verdwenen. Van de Amerikaanse stille langspeelfilms blijft naar schatting maar twintig procent over. Dat is vooral te wijten aan de toenmalige onverschilligheid van

de grote bonzen van de filmstudio's tegenover conservatie. De film werd nauwelijks beschouwd als zijnde een volwaardige culturele uiting. De commerciële kant van het filmwezen overheerste. Nu zijn het wel vaak artistiek minder belangrijke films die verdwenen zijn. Maar de meeste filmarchieven hebben de beleidsoptie genomen om zoveel mogelijk te bewaren. Dit om een vertekend beeld van de filmgeschiedenis te vermijden.

Jeroen Overstijns

De overgang naar de geluidsfilm Het trieste lot van sterren

De grote filmsterren maakten altijd al een belangrijke aantrekkingskracht uit van de cinema. De naam van een bekende ster op de generiek of zijn/haar foto op de reclameaffiche garandeert op zijn minst een behoorlijk aantal bioskoopbezoekers. Dit sterrenstelsel vindt zijn oorsprong reeds in de stille film waar acteurs en actrices razend populair waren. Hun roem heeft de overgang naar de geluidsfilm echter niet doorstaan.

Oorspronkelijk weigerden regisseurs en producenten de namen van hun acteurs bekend te maken. Zij hadden vooral angst dat deze laatste zo meer macht zouden verwerven en een hoger salaris zouden eisen. Deze toestand werd echter onhoudbaar. Toen de actrice Florence Lawrence overstapte van de filmstudio Biograph naar IMP ging dit gepaard met een grote publiciteitsstunt. Eerst werd haar overlijden meegedeeld, dan werd dit bericht verworpen door IMP als een verzinsel van Biograph. De bekendmaking van Lawrence's naam leidde dan het sterrenstelsel in en deed haar de geschiedenis ingaan als de eerste 'filmster'.

Een eenvoudig stukje pellicule herbergt een schat aan nostalgische beelden.

(foto Dieter Telemans)

sliste er anders over. Elk acteur moest op dat moment een stemtest afleggen. Viel die negatief uit, dan kon hij zijn verdere carrière wel vergeten. Maar ook een positief resultaat was geen garantie, want vele acteurs bezwezen wel over voldoende talent te beschikken. De periode van de introductie van het geluid ging namelijk ook gepaard met veranderingen in het Amerikaanse waardenpatroon en daarmee samenhangend een versoepeling van de filmcensuur. Actrices met een braaf, preuts imago hadden daardoor ook afgedaan.

Zo verging het bijvoorbeeld de populairste actrice van de stille film: Mary Pickford. Zowel in Amerika als

in Europa was haar populariteit enorm. Die populariteit steunde echter vooral op haar rollen als kind-vrouwje in komedies en luchtige romantische films. De schaarse geluidsfilms waarin zij optrad flopten. Het publiek aanvaardde haar niet in de volwassen personages die zij hier vertolkte. Ook Charlie Chaplin verdween stilaan uit de belangstelling en ook bij hem was dat zeker niet te wijten aan zijn onkunde. Zijn geluidsfilms als 'The Great Dictator' en 'Monsieur Verdoux' behoren tot zijn belangrijkste verwezenlijkingen. Maar hun maatschappijkritische inhoud samen met Chaplins pro-kommunistische uittalingen bezorgden hem een slechte naam tijdens de opkomende koude oorlog. In 1952 werd hem na een bezoek aan Groot-Brittannië — zijn vaderland — de toegang tot de Verenigde Staten ontzegd.

Anoniem

De filmindustrie werd echter nog verder door elkaar gegooid. De investeringen in nieuwe apparatuur die de omschakeling naar de geluidsfilm

K A T E R N

Dit betekende echter niet dat de filmacteurs nu een machtige positie verwierven in de filmindustrie. In tegenstelling tot het huidige systeem waren acteurs toen verplicht een contract te tekenen voor een groot aantal films. Dat contract verbond hen voor vele jaren aan een studio die dus het 'alleenrecht' over deze acteur bezat. Meestal hadden zij weinig of geen inspraak in de aard of de inhoud van hun films.

Prest

Dit had voor de acteur nog andere nadelen. Meestal werd hij door de producenten in één bepaald imago geduwd waaraan hij dan ook zijn verdere carrière bleef vastzitten. Trachtte hij later een volledig ander personage te spelen dan werd dit door het publiek niet meer aanvaard. Ook kon hij op elk moment 'gedumpt' worden als zijn films plots minder succesvol bleken.

De introductie van het geluid in de film vormde een nieuwe bedreiging voor de acteurs. Eerst hoopte men nog dat stille film en geluidsfilm als twee aparte media naast elkaar konden blijven bestaan, maar het publiek be-

vervolg van pag. 7

Frans

niet als dusdanig mag worden beschouwd.

'La Coquille et le Clergyman' wordt samen met de enige Belgische productie die hier vertoond wordt, 'La Perle', live door zangimprovisatie begeleid. Dit lokale experiment werd door het Brusselse filmmuseum gepresenteerd in het kader van Ars Musica 1992. Cineast Henri d'Ursel vertelt in 'La Perle' het verhaal van een jongeman die een parel van een net gekocht halssnoer verliest, terugvindt aan de kous van een uitdurende vrouw, en hem daarna telkens weer verliest en terugvindt. Deze film ligt volledig in de lijn van het Franse surrealisme.

Ongelijk

De drie overige Franse films die het Stuc uitkoos, vertonen een meer conventionele narratieve structuur. 'La Petite Marchande d'Allumettes' is een bewerking van het sprookje van Andersen door Jean Renoir, zoon van de impressionistische schilder Auguste Renoir. De originele versie duurde 80 minuten, en was klaar in 1928. De makers raakten toen verwikkeld in een proces rond plagiaat, waardoor de distributie werd uitgesteld tot 1930. Op dat moment was de geluidsfilm al in volle opmars en omdat niemand nog een stille film wilde zien, kortte de distributeur, die de rechten had verworven, de film in tot 29 minuten, voegde er veel te veel tussentitels aan toe en gooide er een ongelijke muziek-

band overheen. Alleen die versie is bewaard gebleven, maar de geluidsfilm is hier uiteraard vervangen door live pianobegeleiding. De film is opgedeelde in enerzijds Chaplinesk aandoende straatscènes in een sober decor met een enkel, uitgelijnd voorwerp in de voorgrond, en anderzijds het universum van de droom, in beeld gebracht met voor die tijd verbazingwekkende technieken.

Geschiedenis

'La Chute de la Maison Usher' is een prachtige bewerking van een aantal verhalen van Edgar Allan Poe, waarin duidelijke invloeden van het Duitse expressionisme te herkennen zijn. Deze duistere film als 'Gothic' bestempelen is op zijn minst een simplifikatie, en doet de regisseur Jean Epstein oneer aan. 'De film verhoudt zich tot andere gotische films zoals Kubrick's 'The Shining' staat tegenover het horrorgenre. In plaats van de beklemdende, duistere ruimtes die steeds terugkeren in de griezeltraditie, situeerde Kubrick de roman van Stephen King in reusachtige, felverlichte gangen en zalen. Ook van 'la maison Usher' krijgen we alleen maar twee gigantische zalen te zien, alsof Roderick Usher in een grootsteden woonde. In één van die zalen schildert hij het portret van zijn vrouw. Hoe perfecter zijn afbeelding wordt, hoe meer het model de instorting nabij is. Het verhaal is, in de traditie van Poe en Oscar Wilde, een allegorie over de perverse neiging het leven te willen reduceren tot kunst, tot het kunstmatige.

Omwille van zijn ingehouden montagewerk en uitgekende kamera-

vereiste maakte dat de studio's aanzienlijke leningen aangingen en steeds afhankelijker werden van de financiële wereld. Zo kwam rond 1930 95% van de filmproductie in handen van vijf grote studio's: Metro-Goldwyn-Mayer, Warner Bros, 20th Century Fox, RKO en Paramount. Dit veroorzaakte ook veranderingen in de productiewijze: van een kleinschalige familiale productie werden acteurs en regisseurs nu gekonfiteerd met een strak hiërarchisch systeem. Niet iedereen kon hieraan wennen. Buster Keaton kon deze veranderingen nooit accepteren en zijn carrière ging ten onder aan overmatig drankgebruik en bijgevolg regelmatig afwezigheden en moeilijk gedrag.

Dit betekent niet dat alle acteurs volledig in de anonimiteit en armoede verdwenen. Louise Brooks, het meisje van de Stuc-affiche en ook te zien in 'Tagebuch einer Verlorenen' van Pabst, werd na een tijdje herontdekt. Ze publiceerde later artikelen in filmtijdschriften en werkte aan een kritisch boek over de politiek van de Amerikaanse filmstudio's. Lillian Gish, actrice in Griffith's 'Way down east' werd steeds op handen gedragen door de filmkritiek. Zij is één van de laatste overlevenden van de stille film en acteerde enkele jaren geleden — op 90-jarige leeftijd — nog naast Bette Davis in 'The whales of August'.

Karen De Pooter

standpunten is Carl Dreyer's 'La Passion de Jeanne d'Arc' een vreemde eend in de geschiedenis van de stille film. De Deense regisseur kreeg van de Franse opdrachtgever een riant budget en kreeg de volledige vrijheid voor de uitwerking van dit project. De producenten verwachten een episch spektakel over het vijftiende eeuwse Frankrijk, maar Dreyer wees het hem aangeboden scenario af en schreef er zelf een op basis van historische documenten over het proces. Hij reduceerde de vijf maanden durende ondervragingen tot vijf sessies die zich uitdruiden een etmaal afspelen in een uiterst sober decor, gebaseerd op middeleeuwse miniaturen.

Paradoxaal

Dreyer streefde via ekstreme inleving van zijn acteurs naar een sterke psychologisering van de personages. Om de gelaatsuitdrukkingen zo natuurlijk mogelijk te tonen, gebruikte hij de acteurs make-up. Zelfs de aperlating die Jeanne in de film ondergaat werd tijdens de opnames echt uitgevoerd op de actrice. Dreyer vroeg zich een inleving van de hele crew dat de technici verklaarden dat ze geen film maakten, maar de geschiedenis beleefden.

Het paradoxaal van deze productie is dat deze stille film de opzet heeft van een geluidsfilm. Dreyer hoopte toen hij het scenario schreef dat hij er een klankfilm van zou kunnen maken, maar uiteindelijk bleek daarvoor geen materiaal voorhanden. En daarmee is deze parel waarschijnlijk een unicum in de geschiedenis van de stille film.

Raf Utens

Onze man in Kinshasa

(foto Dieter Telermans)

Eén van de vier eredoktoraten die de KU Leuven begin februari toekent, wordt toegekend aan een Afrikaan. Wat volgt is het verhaal van een man die geen skepter of luipaardmuts nodig heeft om zich politiek te doen opmerken: de Zairese aartsbisschop Monsengwo.

Monsengwo, drieënvijftig, begon nochtans als akademikus. Na zijn studies theologie en filosofie, gedeeltelijk in België, doceerde hij in de jaren zeventig een aantal theologische vakken aan de universiteit van Kinshasa. Van die tijd zijn ook een aantal publicaties van zijn hand.

Kleed

Het is duidelijk dat Monsengwo niet daarvoor gelauwerd wordt met een doktoraat *honoris causa*. De man werd vooral bekend om zijn combinatie van kerkelijke en politieke activiteiten, en wordt daarom onderscheiden. Dat heet dan 'om de inspanningen op het vlak van de inkulturatie, het actualiseren van de kristelijke boodschap, en het verdedigen van democratie en mensenrechten'. Met het eredoktoraat voor Monsengwo koos de KU Leuven voor een expliciete stellingname in het debat rond het Zairese democratiseringsproces. Zoals verder zal blijken is dit een stellingname op politiek én op kerkelijk gebied.

Na zijn priesterwijding in drieëntwintig, werd hij tot hulpbisschop benoemd. Later werd Monsengwo bisschop, en nam hij ook de functie van voorzitter van de bisschoppenkonferentie op zich. Reeds in die tijd deed hij zich opmerken door zijn vrij kritische houding tegenover het regime van Mobutu.

Toen in achtentachtig een nieuwe kardinaal benoemd moest worden, verwachten velen dat het Monsengwo

zou worden. Dat was echter buiten het Vaticaan gerekend. Door de jaren heen had het Zairese regime een innige band met Johannes-Paulus II opgebouwd: naast twee officiële pausbezoeken aan Zaire mocht Mobutu zich ook verscheidene keren verheugen op een persoonlijke audiëntie te Rome. Mobutu's contacten met het Vaticaan werden dan ook beloofd: niet de kritische Monsengwo werd benoemd, maar wel de regeringsgezinde Etsou.

Deze benoemingskweste was trouwens in zijn geheel meer dan een kerkelijke aangelegenheid. Al in die tijd werd gedacht aan de oprichting van een Nationale Konferentie, met als voorzitter een kerkelijke hoogwaardigheidsbekleder. De benoeming van Etsou als kardinaal, en niet Monsengwo, was dan ook een stap terug in de zeer langzaam op gang komende democratisering van Zaire.

Maar wat bleek: in eenennegentig was het toch Monsengwo die tot voorzitter van de *Conférence Nationale Souveraine (CNC)* verkozen werd. Beooging was het uitwerken van een grondwettelijke basis voor de vestiging van de democratie in Zaire. De hoop van de bevolking was dan ook groot: de Nationale Konferentie zou voorgoed een einde maken aan Mobutu's diktatuur.

Karnaval

Minder opgetogen was natuurlijk Mobutu: die wilde kost wat kost een openbare afrekening met zijn regime

vermijden. Door de druk van zijn eigen bevolking, en nu ook eindelijk min of meer verstoken van (openlijke) goedkeuring door het Westen, besloot hij dan maar over te gaan tot een beproefde strategie: verdeel en heers. Allerlei zogenaamde oppositiepartijen splitsten plotseling, en ook op het burgerlijke toneel ontstonden opeens allerlei Mobutu-gezinde groeperingen. Om het pluralisme van de Konferentie te garanderen moesten dergelijke nep-partijtjes natuurlijk wel toegelaten worden. Zo kwam het dat de oppositie, die zich verenigd had in de Heilige Unie, oorspronkelijk weigerde de Konferentie van start te laten gaan, omdat er vervalsing in het spel was. Aan een dergelijke maskerade wenste men niet mee te doen.

Heelkunde

Na verscheidene valse starts, na onnoemelijke strubbelingen en infiltraties, kon de Nationale Konferentie dan eindelijk toch beginnen; dat was in 1992. Naar Belgisch voorbeeld werd een *kompromis* uitgewerkt: de konferentie mocht van start gaan, maar Mobutu's naam zou niet expliciet vermeld worden, zodat hij buiten schot bleef. Bovendien kreeg Mobutu de garantie dat hij, hoewel zijn 'mandaat' reeds lang afgelopen was, nog minstens anderhalf jaar aan het roer mocht blijven.

Het is Monsengwo die er uiteindelijk in geslaagd is de Konferentie aan de gang te krijgen. Door zijn politieke behendigheid en zijn verzoeningsgezinde imago, stond hij mee aan het begin van het nieuwe Zaire. De Konferentie kon onder zijn voorzitterschap toch stelling nemen tegen Mobutu, wat hem tot een gewaardeerd en gerespecteerd man maakte.

Toen de Nationale Konferentie eind vorig jaar dan toch een balans wilde

De prijzenpot

Op twee februari maakt de KU Leuven weer tijd voor één van haar meest gekoesterde kollektieve rituelen: de uitreiking van de eredoktoraten. Het is de gelegenheid bij uitstek waarbij een unief een aura op geleverde wetenschappelijke prestaties kan zetten. Zo worden niet enkel de gelauwerde geleerden in de bloemetjes gezet, maar uiteindelijk, en misschien vooral, de eigen universitaire instelling.

Natuurlijk zit er ook meer achter de toekenning van een doktoraat *honoris causa*. Soms lijkt het zelfs meer te zeggen over de heersende verhoudingen in het wetenschapsbedrijf (en erbuiten), dan over de eigenlijke waarde van de prestaties. Zo is het typisch dat de erkenning van dergelijke prestaties door de toekenning van een eredoktoraat, meestal lang na het hoogtepunt komt.

De plichtigheid heeft echter nog een andere functie: de unief kan deze onderscheiding toekennen aan iemand die betrokken is bij een actuele politieke kwestie. Op die manier neemt de KU Leuven stelling in het gevoerde debat.

Dat laatste geldt zeker in het geval van de meest gerenommeerde van de laureaten die jaar: Mgr. Laurent Monsengwo-Pasinia. Monsengwo is aartsbisschop van Kisangani en hoofd van de Hoge Raad van de Republiek van Zaire.

Daarboven is er een eredoktoraat voor Michael Peckham, klinisch oncoloog en wetenschappelijk directeur van de Britse National Health Service. Verder komt ook José Rafael Moneo aan de beurt: hij is een Spaans architect en stedenbouwkundige. Tenslotte is er de Duitser Niklas Luhmann, socioloog en sociaal-wetenschappelijk denker.

In vier bijdragen zet Veto de eredoktoren voor u op een rijtje. Deze week een portret van Mgr. Monsengwo. (sj)

opmaken van drieëntertig jaar Mobutu, besloot deze dat dat te ver ging. Hij greep in: Monsengwo werd ontboden en al vlug kwam een compromis uit de bus. De Konferentie werd opgeheven, zonder een publieke afrekening met het mobutisme. Men zal verderwerken in de al eerder opgerichte Hoge Raad van de Republiek, die boven het (door Mobutu gekontroleerde) parlement zal opereren.

Baby doc

Over het voorzitterschap van de Hoge Raad bestond tevoren al weinig twijfel: Monsengwo was de geknipte man. Dat vond natuurlijk ook Mobutu, die de aartsbisschop op die manier weer in de verzoeningspositie tussen zichzelf en de oppositie (vooral Tshisekedi) kon plaatsen. Als voorzitter van de Konferentie was Monsengwo immers steeds meer tot het oppositiekamp gaan behoren; een situatie waaraan nu een einde leek te komen. Bovendien werd Mobutu zo weer als volwaardig politiek figuur bevestigd, en verminderde de kans op een publieke beschuldiging en eventueel op een proces.

Dit alles maakte dat Monsengwo zijn alomgeprezen integriteit in de ogen van sommigen vespelde: hij werd zelfs beschuldigd van verraad. Daarboven was ook het Vaticaan niet blij met zijn voorzitterschap van de Hoge Raad. Johannes-Paulus II verweet de aartsbisschop plots zich teveel met politiek bezig te houden. Dat weerhield Monsengwo er niet van het voorzitterschap toch te aanvaarden.

Daarmee is een nieuwe en onze-

kere stap gezet in de democratisering van Zaire. De Hoge Raad van de Republiek heeft als opdracht de resoluties van de Nationale Konferentie ten uitvoer te brengen. Uiteindelijk wil men komen tot verkiezingen op alle niveaus.

Het mag duidelijk zijn dat dit niet makkelijk zal zijn in een land dat steeds verder de afgrond inzakt. Multiterij en plundering door militairen, geldontwaarding, geweld en AIDS; Zaire kent meer kwalen dan Mobutu alleen. Toch is en blijft precies Mobutu zelf de rem op elke vorm van democratisering. Zijn corruptie-imperium doet het nog steeds erg goed: op haar alle vlakken van het maatschappelijk leven heeft hij de touwtjes nog behoorlijk in handen. Trouwens, mocht hij de laan uitgestuurd worden, dan staat de champagne al klaar in één van zijn stulpjes in Frankrijk, Zwitserland, Spanje, Senegal, Ivoorkust, Marokko of natuurlijk bij zijn vrienden, in België.

Stef Jansen

Kringen voor verdraagzaamheid

Om de 'Dag voor de verdraagzaamheid' op een enigszins geordende manier te laten verlopen kregen de kringen die deelnemen elk een uur toegewezen om hun ding te doen. Een overzicht van de kringen en hun activiteiten, indien deze bekend zijn.

- 9.00 u Ster
- 10.00 u Universitaire Parochie (volksdans)
- 11.00 u Germania (leest voor uit het dagboek van Anne Frank)
- 12.00 u Wina
- 13.00 u Studenten Antropologie, Agalev-studenten en Pino (Agalev-studenten en Pino verwijzen met rode driehoeken en met de jodenster naar de vervolging onder Hitler)
- 14.00 u Katechetika (koortje en orkestje)
- 15.00 u Eoos (Arabische muziek)
- 16.00 u VRG (pleidooi voor mensenrechten)
- 17.00 u Psychologische Kring (verzamelende reacties van bezoekers aan de Anne Franktentoonstelling)
- 18.00 u LBK (Afrikaanse dans)
- 19.00 u Pedagogische Kring (internationaal kookuurtje)
- 20.00 u Historia (muziekoptreden)
- 21.00 u Ekonomika (blues-zang)
- 22.00 u VTK
- 23.00 u Politika (platform voor democratie en akt) Vanaf 23.30 u is er een fakkeltocht naar het Mala Ibrahim op het Damiaanplein.

It muziekdoosje

Diestsestraat 51a Leuven 016/22.29.66

Uw specialzaak

Compact Discs

Muziekcassettes

Singles

Een bezoek waard!

BOV

10%

Kwaliteit en service is ons motto

op alle artikelen

VERWENT ZIJN KLANTEN

*S AVONDS LEKKER UIT ETEN VANAF 125 FR.

Gehaktsteak 125 fr. (*)

Vol au Vent 135 fr. (*)

Dagschotels 135 fr. (*)

Paardesteak 145 fr. (*)

(*) Inbegrepen: vlees, aardappelen, verse groenten en vriendelijke en directe bediening. Avondpromotie enkel geldig van maandag tot donderdag; van 17.30 tot 21.00 u

Diestsestraat 70 - Leuven - Open alle dagen van 8.00 tot 21.00 u

advertentie

Mislukt huwelijk?

De tijd van de maagdelijk witte truitjes ligt al jaren achter ons. Voetballers lopen met schreeuwerig drukke teksten op de borst. De sponsor van dienst zit hogerop, achter een glazen wand. Daar monden zakelijke gesprekken uit in nieuwe bussen voor Korea. Een gelukte avond. Het sportieve verdwijnt even op het achterplan.

Voetbalklubs zijn ondernemingen geworden, omringd door financiële raadgevers en gehaarde managers. Sponsoring blijkt uiterst belangrijk om het hoofd boven water te houden. In ruil voor shirtreklame, reclamepanelen en dergelijke zorgen zij voor 30 tot 40 % van de inkomsten van een club. Hoogst noodzakelijk om de spelerlonen die 50 % van de uitgaven opslorpen, aan de voetballers te kunnen betalen.

Om in Europees verband concurrentieel te blijven, werden andere bronnen aangeboord. Het fenomeen van de loges waaide over van Engeland naar het Europese continent. Het was Anderlecht dat in 1982 met de Belgische primeurgang lopen. Toen installeerde die club loges — afgesloten ruimten op ideale kijkhoogte ingeplant in de tribunes — waarin de bedrijfsleider zijn zakenrelaties ontving voor een avondvullend spektakel, omkaderd met de nodige kulinair hoogstandjes.

Belgisch

Wat was slechts een beginstap in de dans van investeringen in kapitaal-inbreng. Het voorbeeld werd gretig gekopieerd en kreeg navolging bij zo wat alle eerste klasse-klubs van nivo in België. De bouwheren hadden meteen hun weg gevonden naar en in het stadion. Midden jaren '80 kwamen er business-seats. Wim Vergeyen bekeek in zijn tesis het Belgisch professioneel voetbal bedrijfseconomisch en omschreef het als een bioskoopzaal met gereserveerde zetels en achterin een restaurant.

In het geval van Anderlecht alleszins een lonende zaak. De club beschikt over 39 loges (goed voor 406 plaatsen) en 1989 business-seats. De prijs voor een loge bedraagt 1 a 1,3 miljoen per seizoen. Het huurcontract loopt minstens over 3 jaar en moet vooraf betaald worden. De business-seats worden in pakketten van 5 of 6 aan de man gebracht tegen 65000 a 75000 frank per zetel per seizoen. Ook hierbij gelden (vooraf te betalen) meerjaarscontracten. Een snel rekensommetje op jaarbasis leert ons dat paars/wit ongeveer 150 miljoen inkas-seert.

Lunchend

Anderlecht zou Anderlecht niet zijn, moest het de aantrekkelijke nevenactiviteiten van de glazen toestand uit het oog verliezen. Naast de huurhelen van de meer dan 200 bedrijven, worden immers belangrijke ont-

vangsten gebeekt via de restauratie. Bij elke thuiswedstrijd tafelen bijna 2000 mensen in het stadion. De helft van die maaltijden wordt verzorgd door het restaurant NV Saint-Guidon (een aan de club verbonden bedrijf dat kwa exploitatie los staat van de vzw) dat tijdens de week eveneens de deuren opent voor lunchende zakenmensen.

Failliet

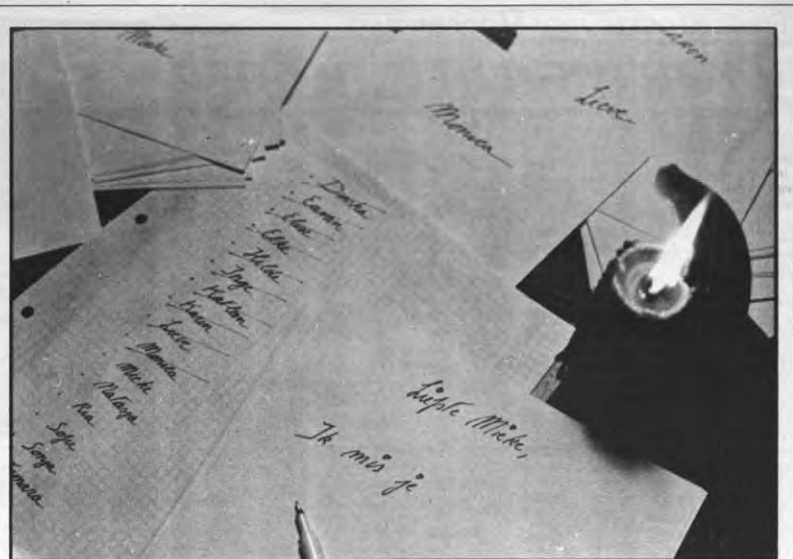
Een aantal klubs, met op kop ex-voorzitter John Cordier van KV Mechelen ontwikkelden een financierings-techniek die niet zoals de loges een kapitaalondersteuning van de klubs wou zijn. Cordier richtte een zogenaamde investeringsmaatschappij op (Cova Invest) die spelers koopt en doorverhuurt aan klubs, die meestal vzw's zijn. Een lonende formule maar ook een gevaarlijke. Het plotselinge failliet van Cordier is daar een levendig bewijs van. Investeringsmaatschappijen hebben vooral economische verwachtingen en zien voetballers als puur zakelijke beleggingen, waarop via transfers meer- of minwaarden kunnen gerealiseerd worden. De huurprijs voor de speler bestaat in hoofdzaak uit het afschrijvingsbedrag verhoogd met een bepaalde commissie.

Het geval Cordier leert dat een aantal vragen onopgelost blijven. Wat gebeurt er als de vriendschapsbanden tussen de klubs en hun respectievelijke *foot-invests* verwateren? Wat garandeert dat spelers gekocht of behouden worden in functie van de klubbelangen? Wat gebeurt er indien de moederclub failliet verklaard wordt? Het KBVB-reglement blijft tot op heden het antwoord schuldig.

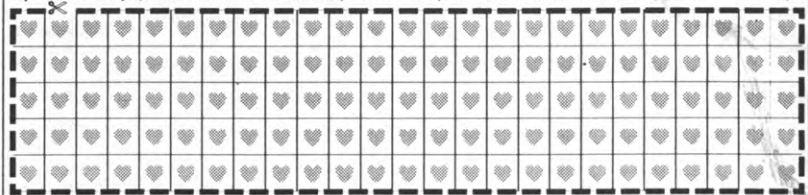
Bart D'Haene
9insdag 26 januari 1993, om 20.00 uur vindt in Aula Pieter de Sover een debat plaats rond het thema 'Voetbal: sport of business'. Vvk 100 fr, kassa 150 fr.

Ai foutje

Professor Hamelink komt niet op 9 januari maar op 29 januari een lezing geven over internationale communicatiepolitiek. Deze openingslezing zal doorgaan in de promotiezaal van de universiteitshal om 17.00 u. De volgende lezingen gaan door op 1, 8 en 9 februari in AV 01.12. De uren hiervan zijn nog niet bekend.

Valentijntjes — Dat is nu elk jaar hetzelfde liedje. Telkens als veertien februari nadert kan je een studentenjob zoeken om een tiental vellen postzegels te gaan halen. Niet dat er ooit één van de uitverkorenen je liefdesverklaring beantwoordt, maar toch voel je je elk jaar weer verplicht om ieder van hen te vertellen dat hij/zij de enige ware is. Tja, zelfs bruten met een zwaar onderontwikkeld gevoel voor romantiek gaan bij zo'n gebaar door de knieën. Dus je kan er niet omheen: dit is de tijd om de wereld rond te doen van je al dan niet verborgen liefdes. Het is nu dat de schandalen moeten losbarsten. En daar zijn we natuurlijk als de kippen bij. In de hoop op een pittig schandaal zijn we zelfs bereid jou die schat aan postzegels te besparen, en een Valentijnrubriek in te bouwen. We maken het je wel erg gemakkelijk: vul onderstaand kadertje in en breng het binnen op 's Meiersstraat 5, vóór 5 februari. Dat betekent dan wel twintig frank dokken: en dat kan jou dan weer een geveerde, en ongetwijfeld zeer bruikbare attentie opleveren. Een prijs dus; voor de beste natuurlijk. Want zo zijn we, ook in de liefde: zaken zijn zaken. (sj)

Interfacultaire Bekercompetities

Uitslagen

Voetbal heren:

♣ Apollon 15 - 2 Katechetika ♣ Cité 4 - 1 Camillo Torres ♣ Geol. Kring 0 - 9 V.T.K. ♣ Ekonomika 4 - 5 Politika ♣ Klio 1 - 6 J. Lipsius ♣ EOOS 1 - 5 Chemika

Minivoetbal heren:

♣ Ekonomika 6 - 1 Pedagogie ♣ Spora 3 - 4 Psychologie ♣ Chemika 9 - 1 Katechetika ♣ Historia 8 - 6 Merkatort ♣ EOOS 11 - 1 Terbank ♣ Cam. Torres 3 - 7 Pauscollege ♣ Romania 16 - 1 Alfa ♣ LBK 6 - 14 VRG ♣ Pedagogie 1 - 3 Salvast ♣ Psychologie 6 - 1 Apollon ♣ Mercator 3 - 3 VTK ♣ Terbank 0 - 2 Politika ♣ Pauscollege 5 - 3 Lerkeveld ♣ Alfa 3 - 10 Industria ♣ VRG 7 - 1 Medica ♣ Ekonomika 7 - 2 Salvast ♣ Spora 8 - 9 Apollon ♣ Chemika 6 - 2 Wina ♣ Historia 5 - 7 VTK ♣ EOOS 6 - 2 Politika ♣ Camillo Torres 8 - 5 Lerkeveld ♣ Romania 4 - 4 Industria ♣ LBK 3 - 8 Medica

Wedstrijden week van 25-29 januari

Voetbal heren:

ma 25/01: 17u00 J. Lipsius - Salvast ♣ 18u00 Chemika - Apollonia ♣ 19u00 Spora - Wina ♣ 20u00 Pauscollege - Germania ♣ 21u00 VTK - Medika ♣ 22u00 Politika - Terbank

Voetbal dames (halve finales):

do 28/01: 17u00 Ekonomika - Spora ♣ 18u00 VRG - Terbank

Minivoetbal heren (Kwart finales):

wo 27/01: 21u00 Romania - VTK ♣ 21u00 Pauscollege - VRG ♣ 22u00 EOOS - Chemika ♣ 22u00 Ekonomika - Psychologie

Volleybal heren:

wo 07/01: 13u00 Historia - Camillo Torres, VRG - Terbank, Psychologie - Thomas Morus ♣ 14u00 VTK - Historia, Spora - Camillo Torres, VRG - Thomas Morus ♣ 15u00 VTK - Spora, Terbank - Psychologie, Cité - BIOS ♣ 16u00 Spora - Historia, VRG - Psychologie, Cité - Medika ♣ 17u00 VTK - Camillo Torres, Terbank - Thomas Morus, BIOS - Medika

Korfball:

di 26/01: 17u00 EOOS - Camillo Torres, Apollon - Spora, Ekonomika - Historia ♣ 18u00 EOOS - Apollon, Camillo Torres - Spora, Ekonomika - LBK ♣ 19u00 EOOS - Spora, Camillo Torres - Apollon, Historia - LBK

Programma Stille-Film

dinsdag 26 januari:

20u: openingsvoorstelling Woman of Paris (Chaplin)

woensdag 27 januari:

20u: Stuc: seminarie over filmrestauratie

20u: Metropolis (Lang)

20u: The Cameraman en The Pale Face (Keaton)

donderdag 28 januari:

20u: La Perle (d'Urse) en La Coquille et le Clergyman (Dulac)

22u15: Das Kabinett des Dr. Caligari (Wiene)

vrijdag 29 januari:

20u: Aelita (Protazanov)

22u15: De buitengewone avonturen van mr. West in het land der Bolsjeviken (Kuleshov) en Schaakkoorts (Pudovkin)

zaterdag 30 januari:

17u: Dr. Mabuse der Spieler DEEL 1 (Lang)

20u: Woman of Paris (Chaplin) en La Petite Marchandeuse d'Allumettes (Renoir)

22u15: Nosferatu (Murnau)

zondag 31 januari:

17u: Dr. Mabuse der Spieler DEEL 2 (Lang)

20u: La Passion de Jeanne D'Arc (Dreyer)

22u15: Safety Last (Taylor/Mewmeyer - met Harold Lloyd)

maandag 1 februari:

20u: Lucky Star (F. Borzage)

22u15: De Aarde (Dovzhenko)

dinsdag 2 februari:

20u: Raskolnikov (Wiene)

23u: Der Letzte Man (Murnau)

woensdag 3 februari:

20u: Saturday Night (DeMille)

22u15: Potemkin (Eisenstein)

donderdag 4 februari:

20u: Queen Kelly (Von Stroheim)

22u15: Nosferatu (Murnau)

vrijdag 5 februari:

20u: Die Austemperinzessin (Lubitsch) en Die Puppe (Lubitsch)

22u15: The Cameraman (Sedgwick/Keaton) en The Pale Face (Keaton)

zaterdag 6 februari:

17u: Die Nibelungen Deel 1 (Lang)

20u: Potemkin (Eisenstein)

22u15: Metropolis (Lang)

zondag 7 februari:

17u: Die Nibelungen Deel 2 (Lang)

20u: De Moeder (Pudovkin)

22u15: Das Kabinett des Dr. Caligari (Wiene)

maandag 8 februari:

20u: Tagebuch einer Verlorenen (Pabst)

22u15: Way Down East (Griffith)

dinsdag 9 februari:

20u: La Chute de la Maison Usher (Epstein) en Un Chien Andalou (Bunuel)

22u15: Queen Kelly (Von Stroheim)

advertentie

CAFE PASTA
D'ADARIO

Ravenstraat 21-23, 3000 Leuven. Tel 016 29.01.26

Zoekertjes

- Aan Joost (pr. 2KR) en andere grasjurken. 'Zitten jullie nog steeds te kakken?' Groetjes van M&D.
- Er zijn er die het exposeren van rood geschilderde badkamers ook kunst vinden. De wereld is bedorven en verrot. Piet, honger! Rest.
- Heeft iemand op 21/1 in omgeving Schapenstr. een zilveren kettinkje gevonden (blauw steentje in het hangertje)? Ik ben er erg aan gehecht. Breng het aub naar Schapenstr. 62 of laat iets weten. Miet.
- Student Aid - help uzelf. Bel 28.45.81.
- Hysterische Ballonfuif met 20 gratis vaten en dito hamburgers, Brusselsestraat 165. J. vraagt P. wanneer?
- Nieuwjaarsfuif Corso. Verloren en nog steeds op zoek... naar glimlachend blond meisje. Opnieuw een hoedenruif maar deze keer met (beloofde) slow. Zat. 6/2 '93 om 22.00u in de Flint? Waarom niet? Slaat de verveling je van je stoel? Bel 28.45.81. en wij vangen je op.
- Twee weken geleden/twee fietsen ontvreemd./Een en al wroeging./Geen nood, aanschouw/het berouwen; ze worden je via een stroman terugbezorgd!
- Geef niet op... meisje! Meisjes die van meisjes houden zijn echt geen Zulma's hoor! Wedden dat je stiekeme-droomprinses bestaat? De onthaalploeg van het Labyrinth/De Roze Drempel. Elke dinsdag van 20-23u, Minckelersstr. 47c (JAC), 20.06.06. Babelkroeg elke do. 21u in Ierse Predikherenstr. 25.
- Gezocht: gastvrije studenten die LISST-gangers een slaapplaats aanbieden. 016/20.62.03.
- Te huur kamer 2de semester Bogaardstr. 58 bij Ilse. Bij afwezigheid 02/582.30.51.
- Gevonden: adres om je aan te melden als LISST-medewerker. Tervuursevest 101. 20.62.03.
- Afdrukken op Postscript laserprinter,

- lay-out van documenten en tesis, inlezen van gedrukte tekst naar tekstverwerker via skanner: Abax, Gezelleaan 17, Heverlee (nabij de Parkpoort), 20.73.61. - ook na de kantooruren.
- Burolamp. Ik zit nu in de bergen, maar blijf aan u denken. Ilike.
- Fiets coet Vits. Beloning: 2 bongos?
- Mobeoete aan UDPS: Pch, en de maat is vol en mijn kop is toet.
- Holly, wil zo graag jouw hobby zijn. Kus mij.
- Pieter Couterrelstichting vzw, homo- en lesbiennecentrum, Tiensevest 58, 016/23.63.27.
- Help! Wil diegene die mijn fiets meegenomen (of gevonden) heeft deze terug aan mij bezorgen. Groene fiets die met rode ketting vastgemaakt was en gearkeerd stond aan de Cuythoek (de nacht van 13/1 op 14/1), in goede staat, met rode snelbinder. Beloning verzekerd. Ladeuzeplein 27, Leuven.
- ¡Hola cariño! Me echas de menos. Muchos besos. Groetjes aan Xavi.
- Annabel, ik kan niet zonder jou en steun je in je verse volwassenheid. Lutje

- De Buisson-Heren wachten vol ongeduld op de heruitgave van het viersterren dineetje. An, Heidi, Ilse, Kathleen en Lien weze gewaarshuwd. Liefde gaat namelijk door de maag!
- Rustige, ruime kamer met gem. keuken en badk. te huur. Tot zomer '94. Tervuursevest 278 (5 avonds).
- Student Aid is op zoek naar dood-serieuze mensen met een goede zin voor humor. Indien u denkt in aanmerking te komen, bel 28.45.81.
- Roze-Drempelnieuws: 1/2 brengen we met het Goede Spoor (jongerengroep van de Roze Drempel) een bezoekje aan de bioskoop. Afspraak om 20u vóór UP, Jan Stasstr. 2. Keuze van de film wordt dan genomen.
- Verloren op 20/1 in MSI: lange, zwarte paraplu. Graag terugbrengen aan Frederik Schutyser, bondgenotenlaan 77. Dank u.
- Druivenstrekkenaren en CRWers laat eens zien waar jullie zitten en kom op 25/1 naar de Corso.
- Jeroen Brouwers schreef een boek. Helaas... het raakte zoek. O winterlijk waar schijnt jij heden?
- Twee studenten aan de SHH zoeken een (eks-)druggenbruiker om *anonimie* te interviewen voor hun ervaringsverslag: 'druggebruik bij jongeren'. Alleen serieuze reacties gewenst. 016/47.70.12. (tussen 17-19u) vragen naar Gino.
- Tekstverwerking: tesis, verslagen, brieven... 23.48.98.
- Heb jij erook nog veel behoefte aan om te praten over je homoseksualiteit? Ivm persoonlijke problemen, twijfels, moeilijkheden met je ouders, vrienden, enz. Kom dan 25/1 naar de coming-out praatavond (ingeleid met een video) van Het Goede Spoor om 20u in de Maria-Theresiastr. 114.
- Aan Sigrid van B12, veel sukses met de partitels, ik diim. Bella.
- Yves, hoe is het met de tenten en de harten, 'k wacht op je verslag! Bedankt voor de olifanten.
- Poekie (of Sixty-Two), kom je nu om boekjes in B en organiseren we dan een P.W.?

IMEXCOM TECHNOLOGY
Burgemeesterstraat, 3
3000 - Leuven
Tel : (0)16/223285 - Fax : (0)16/220485

You Need a Computer ?
For private or professional usage
The answer is simple :
- The BEST Price around -
- The BEST Service around -
Imexcom Technology
YOUR PARTNER

386 Sx 33MHz
1 Mb Ram geheugen
FDD 3.1/2 (1.44Mb)
HDD 42mb
VGA Card TRIDENT 256Kb
VGA 14" Monochrome Monitor
Keyboard Extended 102Keys
2 Serials - 1 // - 1 Game
Mouse Micro, Comp.
Mouse Pad
Minitower or Desktop Case
Price : 25990,- BTW In.

IMEXCOM TECHNOLOGY
Tervuursestraat, 93
1040 - Brussel
Tel : (0)2/7368756 - Fax : (0)2/7327879

- Typen tesis, verslagen, briefwisseling, Kris Rosselle, Naamsestwg 130, Leuven. 016/20.70.77.
- Gezocht: vlotte studenten die sportieve buitenlanders willen begeleiden. 016/20.62.03.
- Kamer te huur: 3x4, 6000 fr, Waversebaan 69 Heverlee. Keuken + Douche 089/762870
- Gelukkige verjaardag, Greet
- Verloren: paarse, geruite sjaal, waarschijnlijk in VHI01.29 na les van Acolleyen 21/1. Beloning voor eerlijke vinder! Vlamingenstraat 32
- 'k Heb een putteke...
- Kris, denk dat er nu plaats over was!

JO MEUWISSEN
b.v.b.a.

Alle verhuur video-, klank- en lichtmateriaal voor seminars, evenementen, optredens, fuitven en TD's

(abonnement)

NIEUW : LCD - VIDEOPROJECTOREN
tel. 016/201.301

MAANDAG

- 20.00 u PRAATAVOND Coming-out praatavond, ingeleid met een video, in Maria-Theresiastr. 114, org. Het Goede Spoor/Roze Drempel.
- 20.00 u VERGADERING Michel Collon komt spreken over zijn boek 'Attention Medias', in Stuc, toeg. gratis, org. MLB.
- 20.30 u FILM 'Magnificent obsession' (1953) van Douglas Sirk. Melodrama met Rock Hudson als playboy en nietsnut die na een ongeluk besluit zijn leven te beteren, in Stuc, toeg. 150/100.
- 21.00 u BIJENKOMST Milieuraad KU Leuven, in Jan Stasstr. 2.

DINSDAG

- 20.00 u FILM 'My beautiful laundrette' (1985) van Stephen Frears. Tema: racisme in de huidige Engelse maatschappij, in Studioke, org. Stuc ism Studio Filmtaters.
- 20.00 u FILM Historische Nazi-propagandafilm 'Triumf des Willen' van L. Riefenstahl, voorafgegaan door inleiding van dr. G. Verbeeck en een doku mentaire, in MSI 00.28, toeg. gratis, org. Historia.
- 20.00 u FILM Stille-filmklassiekers (zie speciale katern pagina 5 tot 8).
- 20.00 u VERGADERING Bijeenkomst voor alle mensen die willen meehelpen met Student Aid, in Student Aid-lokaal, St-Michielsstr. 6 (1ste verdiep).
- 20.30 u TEATER 'De natuurlijke dochter' naar een werk van J.W. van Goethe door Dito/Dito. Gebaseerd op de mémoires van Stéphanie de Bour bon-Conti, het onecht kind van een Franse prins ten tijde van de Franse Revolutie, die het onderwerp wordt van een duister ontvoeringskomplot, in Stuc, E. Van Evenstr. 2d, toeg. 300/200.
- 21.00 u KONCERT Optreden van De Mens, Lazy Bones en Happy Strings, in Lido, toeg. 175/150.

WOENSDAG

- 09.00 u HAPPENING 'Dag voor Verdraagzaamheid': elk uur wordt door de afwisselende fakulteitskringen rond een symbolische vlam eigen activiteit georganiseerd. Met doelopend Koerdische en Marokkaanse gerechten en inlands gerstenat. Het geheel wordt afgesloten met een fakkeltocht, op Ladeuzeplein (ingang universiteitsbibliothek), org. Studenten tegen Racisme ism Leuvense studentenkringen.
- 13.00 u TEATER Een uur Kul-tuur, in het teken van de Dag van de Verdraagzaamheid: 'Brieven aan Taranta Babu', een Turks-Vlaamse productie door Theater Zuidpool tegen racisme, gebaseerd op bestaande brieven, in aud. Minnepoort.
- 14.00 u FILM 'Mont-dragon' (1970), Frans-Belgisch melodrama van Jean Valère, in Boekhandelstr. 9, org. Vlaams Filmmuseum en archief.
- 18.00 u VOORDRACHT Binnen de reeks Bouwen aan een nieuw Europa: 'Het nieuwe denken rond Europese veiligheid' door T. Hollands van Loocke (Koninklijk Instituut voor Internationale Betrekkingen), in MSI, toeg. 300, org. Leuvense Instituut voor Centraal- en Oosteuropese Studies.
- 18.15 u FEEST De 'opvolger' van de Uitpknacht: het Halfwijsfeest, met eucharistieviering, om 19.30u broodjesmaaltijd in de kelder Thierbrau, 21u zelfde plaats fuif met oa de Flat Tyres, in kerk Begijnhof, org. UP.
- 20.00 u FILM Stille-filmklassiekers (zie speciale katern pagina 5 tot 8).
- 20.30 u TEATER 'De natuurlijke dochter' naar een werk van J.W. van Goethe door Dito/Dito. Gebaseerd op de mémoires van Stéphanie de Bour bon-Conti, het onecht kind van een Franse prins ten tijde van de Franse Revolutie, die het onderwerp wordt van een duister ontvoeringskomplot, in Stuc, E. Van Evenstr. 2d, toeg. 300/200.
- 22.15 u FILM Stille-filmklassiekers (zie speciale katern pagina 5 tot 8).

DONDERDAG

- 17.00 u INFO Eerste open-huis van 'Den Horen', dokumentatiecentrum van de Leuvense Gidsbond, in Vlamingenstr. 112-114, org. LGB.

AGENDA

door Maud Vermeire

- 20.00 u FILM Stille-filmklassiekers (zie speciale katern pagina 5 tot 8).
- 20.00 u TONEEL 'Inferno revisited' van Johan Albalonga, in Arenberg-instituut, Naamsestr. 96, toeg. 200/100, org. CampusToneel.
- 20.15 u VOORDRACHT In het kader van Thursday Lectures in Philosophy 'The absolute and religious experience', in HIW lok. 2, org. Hoger Instituut voor Wijsbegeerte.
- 20.30 u GESPREKSAVOND Ludo Martens over 'Geloof en politiek', in Jan Stasstr. 2, org. UP.
- 20.30 u TEATER 'Einfach kompliziert' naar een werk van van Thomas Bernhard door Stan/Julien Schoenaerts: een oude toneelspeler, beroemd, eenzaam, teurgesteld en mensenschuw, stelt zich eksistentiele vragen, in Stuc, E. Van Evenstr. 2d, toeg. 300/200.
- 22.15 u FILM Stille-filmklassiekers (zie speciale katern pagina 5 tot 8).

VRIJDAG

- 20.00 u FILM Stille-filmklassiekers (zie speciale katern pagina 5 tot 8)

ALFA
28/01 om 20.00 u: Film, in MSI.

ANTROPOLOGIE
27/01 om 13.00 u: Studenten herdenken met de bekende joden-emblemen de vervolgingen onder Hitler 60 jaar geleden, i.s.m. Agaleve-studenten

APOLLOON
28/01 om 22.00 u: Optreden Katastroff, en TD, in Corso. 29/01: Surprise-Act, in Sportok. 01/02: Jeneverkwis, in Sportzak.

EKONOMIKA
27/01 om 21.00 u: Zingen van Blues-liedjes.

EOOS
26/01 om 17.00 u: Voorrondes korfbal gemengd, op kunstgras sportok. 27/01 om 15.00 u: Arabische muziek.

GERMANIA
27/01 om 11.00 u: Voorlezen uit het dagboek van Anne Frank.

HISTORIA
25/01 om 22.00 u: Fuif, in Albatros. 26/01 om 20.00 u: Filmvertoning: zie Agenda, in MSI. 27/01 om 20.00 u: Muziekoptredens. 27/01 om 23.00 u: Optreden 'Noiseburger', in Fak L&W. 28/01 om 20.00 u: Turkse avond, in MSI 01.12/perma.

KATECHETIKA
27/01 om 14.00 u: Zangkoortje.

- 20.30 u TEATER 'Einfach kompliziert' naar een werk van van Thomas Bernhard door Stan/Julien Schoenaerts: een oude toneelspeler, beroemd, eenzaam, teurgesteld en mensenschuw, stelt zich eksistentiele vragen, in Stuc, E. Van Evenstr. 2d, toeg. 300/200.
- 22.15 u FILM Stille-filmklassiekers (zie speciale katern pagina 5 tot 8).

ZATERDAG

- 17.00, 20.00 u, 22.15 u FILM Stille-filmklassiekers (zie speciale katern pagina 5 tot 8).

ZONDAG

- 17.00, 20.00 u, 22.15 u FILM Stille-filmklassiekers (zie speciale katern pagina 5 tot 8).

MAANDAG

- 20.00 u FILM Stille-filmklassiekers (zie speciale katern pagina 5 tot 8).
- 20.00 u GESPREKSAVOND Patsy Sorensen (SP) en Glen Rayd (Jongsocialisten) over de Domino-werking binnen de SP, in cc Oratoriehof, org. JS KU Leuven/JS Leuven.
- 20.00 u KONCERT Koreaanse Kayagum-koncert door een viertalig ensemble olv Yang Seung-hee. Het programma kadert volledig in de volkse traditie en gaat terug op het shamanisme, boeddhisme en op boerenliederen, in MT (Kleine Aula), toeg. gratis, org. dep. Orientaliste.
- 20.00 u FILM Bioskoopbezoek afspraak voor UP (Jan Stasstraat 2) org. Het Goede Spoor/Roze Drempel.
- 20.30 u VOORDRACHT 'Reflecting on architecture' door Prof. Rafael Moneo, belangrijke grondlegger van de nieuwe Spaanse architectuurtraditie, in MT (Grote Aula), org. Dep. Architectuur, Stedebouw en Ruimtelijke Ordening KU Leuven.
- 21.00 u BIJENKOMST Milieuraad KU Leuven, in Stuc (1ste verdiep).
- 22.15 u FILM Stille-filmklassiekers (zie speciale katern pagina 5 tot 8).

KLIO

- 25/01 om 21.00 u: Gala-avond, in Fak L&W. 27/01 om 22.00 u: Post-partieels-TD, in Rumba. 18/11 om 20.00 u: 11.11.11-koncert, in MSI 03.18.

LBK

- 27/01 om 18.00 u: Afrikaanse dansen.

PEDAGOGIE

- 26/01 om 21.00 u: Optreden Half Past Sun en Killen Harp Band, met fuif, in Corso. 27/01 om 19.00 u: Internationaal kookuurtje.

POLITIKA

- 25/01 om 20.00 u: Kringvergadering, boven kafee. 27/01 om 23.00 u: Platform voor demokratie.

PSYCHOLOGIE

- 25/01 om 21.00 u: Free Podium en Post-partieels-TD, in Lido. 26/01 om 20.00 u: Redaktievergadering Neurosoe, in 00.14. 26/01 om 20.00 u: Bowling, in The Life-style. 27/01 om 12.00 u: Profreenamiddag, in Shrink. 27/01 om 17.00 u: Verzamelen reacties van bezoekers aan de Anne Frank-tentoonstelling. 27/01 om 21.30 u: Voetbal Shrink vs de kring, in Sportok plein 3. 28/01 om 21.00 u: Fakkeltocht en kampvuur, in Shrink. 01/02 om 20.30 u: Vergadering aperitiefkoncert, in Kringlokaal.

WINA

- 27/01 om 12.00 u: 27/01 om 22.00 u: Drink-en-vreet-uw-postpartieele-depressie-weg-bar, in RC.

Zelfbeschikking is een fundamentele eis

Eind vorig jaar verscheen in de Noord-Zuid Cahiers, het tijdschrift voor ontwikkelingssamenwerking van Wereldwijd, een nummer over inheemse volkeren. De brochure komt er juist op tijd: 1993 is immers door de Verenigde Naties uitgeroepen tot Internationaal Jaar voor Inheemse Bevolkingen.

Volgens een omschrijving van de World Council of Indigenous People, één van de overkoepelende organisaties, gaat het hier om volkeren 'wiens afstamming teruggaat op het land waarop ze leven, die een cultuur beleven die gefundeerd is in het voorouderlijk leefmilieu, wier taal en levenswijze hen eigen zijn en die zich bewust zijn van hun eigenheid als autonoom volk'. Ook kleinschaligheid, eigen socio-politieke systemen en een heel eigen wereldvisie, verschillend van het Westerse dominante ontwikkelingsmodel, kenmerken deze volkeren. Voorbeelden zijn de Aboriginals in Australië, de Indianen in de VS en de Papoea's in West-Irian. Maar ook dichter bij huis vind je ze: denk maar aan Armeniërs, Koerden en de Griekse minderheid in Albanie.

Bloed

Het mag duidelijk zijn dat een dergelijke omschrijving van 'inheemse volkeren' erg vaag is en uitermate kwetsbaar voor misbruik. Immers, de verleiding is groot om te vervallen in retoriek over een bloedband met de grond, Volksgeest en gelijkaardige uitlatingen, die geliefd zijn in rechts-nationalistische kringen. De term 'inheems' is misschien ook wat ongelukkig gekozen: hoe ver moet je teruggaan in de geschiedenis om te besluiten of een groep inwoners inheems is of niet? Als men het heeft over bevolkingsgroepen die op allerlei maatschappelijke terreinen gediskrimineerd worden (sociaal, economisch, cultureel, ...) hoeft men zich geen zins te beperken tot zogenaamde 'inheemse' bevolkingen.

Toch zit er een zekere lijn in de keuze van het

tema: de VN richt zich specifiek op groepen die het slachtoffer werden van een wrede en systematische kolonisatie. Dat de gevolgen daarvan nog steeds niet uitgewerkt zijn blijkt uit de blijvende maatschappelijke probleemsituatie waarin deze mensen zich bevinden. Zo bekeken is het 'Internationaal Jaar' een erkenning van deze problematiek.

Touw

De beslissing van de Verenigde Naties om zo'n 'Internationaal Jaar' uit te roepen is allernieuwst van een leien dakje gelopen. Al in 1971 had de Subkommissie voor de Voorkoming van Diskriminatie en de Bescherming van Minderheden, een onderdeel van de VN-Mensenrechtencommissie, een Mexikaans jurist aangesteld tot Speciale Rapporteur in deze kwestie. Zijn taak was vrij algemeen: hij moest de kwestie van inheemse volkeren aan een nader onderzoek onderwerpen. Dat resulteerde na twaalf jaar, in 1983, in een rapport van meer dan drieduizend bladzijden. Eén van de slotresoluties was het voorstel om het hele jaar 1992 aan de problematiek te wijden: een Internationaal Jaar van de Inheemse Bevolkingen. De bedoeling was om hiermee, vijfhonderd jaar na de start van de kolonisatie van Amerika door Columbus, duidelijk te maken aan de inheemse volkeren dat het Westen intussen zijn historische verantwoordelijkheid heeft ingezien.

Toen het project de administratie doorlopen had en in wezen goedgekeurd was, stuitte het echter plots op het verzet van de Spaanse vertegenwoordiger in de Mensenrechtencommissie. De reden laat zich raden: precies in 1992 zette

Spanje zichzelf uitgebreid in de bloemetjes. De grootscheepse plechtigheden die ter herdenking van Columbus' reis werden opgezet strookten allernieuwst met de rechten en belangen van de inheemse bevolkingen. Een dergelijke valse noot kon Spanje missen als kiespijn.

Uiteindelijk verschoof men dan maar alles naar 1993. De Werkgroep voor Inheemse Volkeren (nog eens een onderdeel van de Subkommissie) werkte de plannen verder uit. De verschillende lidstaten van de Verenigde Naties werden ertoe aangezet om educatieve programma's en bewustmakingsacties op poten te zetten. Men zou de internationale samenwerking versterken en maatregelen nemen om de inheemse volkeren zelf beter te beschermen in hun rechten.

Maar toch lijkt daar allemaal weinig in huis te zullen komen. De enige activiteit die tot nog toe concreet doorging, was de officiële opening van het jaar op 10 december 1992, de Internationale Dag van de Mensenrechten. Ook België heeft voornamelijk geen enkel initiatief genomen dat kadert in het project.

Snipper

Nochtans zijn de problemen van de inheemse volkeren niet gering en dikwijls zelfs heel akuit. Per slot van rekening betreft het op zijn minst tweehonderd miljoen mensen, over de hele aarde verspreid van het Amazonewoud tot Groenland of tot Nieuw-Kaledonië. Hun sociale positie binnen de maatschappij is kwasi overal ondergeschikt aan die van de rest van de bevolking. Zo bestaat er vrijwel nooit onderwijs in de eigen taal. De werkloosheid bij bijvoorbeeld de Aboriginals in Australië is zes keer hoger dan het gemiddelde voor het hele land. Negentig procent van de Aboriginals leeft trouwens beneden de armoedegrens. De levensverwachting is lager en de kindersterfte hoger dan het gemiddelde.

Politiek zijn de zogenaamde inheemse volkeren meestal zo goed als monddood en dit is niet in het minst te wijten aan de lage alfabetiseringsgraad. In Brazilië kregen de Indianen jarenlang geen stemrecht omdat zij altijd als minderjarigen beschouwd werden. Hier en daar, zoals in India of Colombia, worden er wel nog een aantal plaatsen voor volksvertegenwoordigers vrijgehouden in het parlement of de senaat. Maar meestal staat het Westers model van democratie te ver af van de traditionele stamordering opdat de inheemse bevolkingen er vertrouwen in zouden hebben: het principe om een hele gemeenschap te laten vertegenwoordigen door één iemand kunnen velen van hen immers moeilijk aanvaarden. Uiteindelijk beschouwen zij zichzelf dan ook veeleer als een natie in de natie, onafhankelijk van het betreffende heersende systeem. Ze vinden dat ze geen rekschap verschuldigd zijn aan officiële instanties die buiten hen om werken en hen gewoonweg negeren.

Dergelijke bevolkingsgroepen worden bijgevolg door de autoriteiten als lastige tegenspelers ervaren. Genocide is daarbij niet uit de lucht: in 1967 werden in Brazilië nog opzettelijk besmette dekens en vergiftigd voedsel uitgedeeld aan de Indianen. Meestal worden de inheemse bevolkingen echter subtieler aan de kant geschoven, maar daarom niet minder efficiënt. De meer klassieke manier daarbij zal wel de industrialisering zijn. Nog altijd worden mensen gedwongen te verhuizen omdat ze aan de 'verkeerde kant' van de nieuwe herverkevelingen wonen.

Pletwals

In de jaren '60 werd laag-radioactief afval van de uraniummijnen in Arizona verwerkt als bouwmetaal in de huizen van de plaatselijke Diné-Indianen. In India zal een gigantische stuwdam op de Narmada-rivier meer dan honderdduizend mensen — bijna uitsluitend inheemsen — verplichten 'op te krassen'. En dan zwijgen we nog maar over de schade aan de natuur en over de vraag of dergelijke monsterprojecten wel de verhoopte resultaten halen. De gebrekkige veiligheidsvoorschriften in de olieproductie in Ecuador hebben al voor meer milieuvervuiling gezorgd dan de ramp met de Exxon Valdez aan de kust van Alaska of wat kort geleden bij de Shetlandeilanden gebeurde. De drinkwatervoorziening van de Amazone-Indianen is er meer dan ernstig door bedreigd.

In andere gevallen zal een regering dan weer de grond waarop inheemse bevolkingen wonen toewijzen aan landloze boeren die uit een ander deel van het land komen. Zo maakt men daarboven deze bevolkingsgroepen tot een min-

derheid, versnipperd mogelijk verzet en ontwijkt het gevaar verplicht te worden rechtvaardige grondherverdelingen door te voeren.

Er zijn ook enkele nieuwe elementen in het spel. Hoewel de klassieke missionering onder-tussen grotendeels tot het verleden behoort, trachten bepaalde fanatieke (protestantse) groeperingen nog altijd en soms zelfs op gewelddadige wijze zielzjes te winnen. Een andere zaak is het toerisme dat de eigenheid van de plaatselijke gebruiken en gewoontes verkoopt als konsumptieproduct. Zo worden bijvoorbeeld Indianenreservaten in de VS eigenlijk weinig meer dan pittoreske soevenimarkten. Op andere plaatsen maakt de aanwezigheid van hotelcomplexen en golfterreinen de grond onbetaalbaar door speculatie. Heilige plaatsen worden ofwel omgetoverd tot een toeristische attractie, ofwel platgewalst voor de bouw van exotische hotels (die natuurlijk wel in de 'plaatselijke stijl' worden opgetrokken). Bovendien delen vaak enkel buitenlandse zakenlui en de plaatselijke elite in de 'welvaart' die het toerisme brengt.

Tartaar

Het heeft erg lang geduurd voor 'inheemse volkeren' van zich (konden) laten spreken. De laatste jaren lijkt daran verandering te komen. Ook de plechtigheden ter gelegenheid van 500 jaar Columbus hebben daar, zij het meestal ongewild, toe bijgedragen. Er ontstaat lokale bewegingen die opkomen voor de rechten van onderdrukte bevolkingsgroepen. Ook de Nobelprijs voor de Vrede was een teken aan de wand: die ging naar Rigoberta Menchu, die opkomt voor de rechten van de Guatemalteekse Indianen.

Sommige organisaties overstijgen het nationale nivo: zo is er de Wereldraad van Inheemse Volkeren en de Internationale Indiaanse Verdragsorganisatie. De grootste resultaten worden trouwens bereikt via internationale conferenties of steun van sympathiserende organisaties buiten de Derde Wereld. Zo kregen alle inheemse volkeren een forum voor hun problemen via de oprichting van een Werkgroep voor Inheemse Bevolkingen binnen de Verenigde Naties. Die Werkgroep is daarnaast sedert 1985 al bezig om een Universele Verklaring van de Inheemse Rechten uit te tekenen. Hoe verder de Verklaring vordert, hoe meer ze echter aangepast wordt aan de eisen van het Westen en hoe minder de inheemse volkeren er zich in kunnen terugvinden.

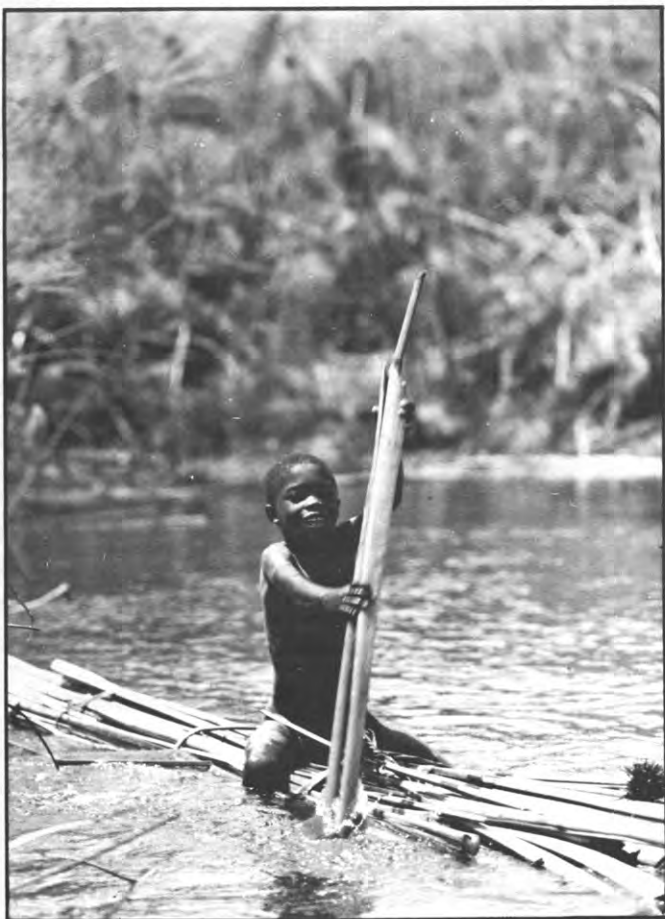
Tekend is dan ook dat een aantal niet door de VN erkende volkeren in 1991 een alternatieve VN oprichtten: de Unrepresented Nations and Peoples Organization (UNPO). Leden zijn onder meer Tibetanen, Krim-Tartaren, Koerden en Aboriginals. De UNPO wil zo'n 75 miljoen mensen vertegenwoordigen die ondanks een zeer verschillende achtergrond toch bepaalde problemen delen. Groepen die het terrorisme niet afwijzen kunnen geen lid worden. De UNPO kent een vrij losse structuur, die misschien inharent is aan een organisatie die precies ijvert voor het behoud van verscheidenheid. Als vijf basisprincipes formuleert het Handvest dat aan de basis ligt van de UNPO volgende elementen: respect voor de mensenrechten, recht op zelfbeschikking, geweldloosheid, democratie en respect voor het milieu.

Partners

Er gebeurt dus wat: stilaan komt de eis om gelijke rechten ook ten gehore van de wel-erkende naties. Toch wordt het steeds duidelijker dat zelfs gelijke rechten tussen zogenaamde inheemsen en de rest van de bevolking niet voldoende zijn. Zij vormen een groep binnen de maatschappij die op allerlei vlakken zwakker staat en bijgevolg extra beschermd moet worden: ze moeten met andere woorden speciale rechten krijgen. Om iedereen gelijkwaardige kansen te bieden moet men eerst sociale en economische ongelijkheden rechtstreeks aanpakken.

Als belangrijkste punt schuiven de organisaties van inheemse bevolkingen het recht op zelfbeschikking naar voren. Dit staat niet gelijk met onafhankelijkheid: lang niet al deze groepen vechten voor een eigen staat. De internationale gemeenschap telt op dit ogenblik bijna tweehonderd staten, maar er zijn wel zo'n vijftienduizend 'volkeren'. Een versnippering van de aarde in vijftienduizend staatjes lijkt niet bepaald wenselijk. Zelfbeschikking betekent onder andere dat men in volle vrijheid de mogelijkheid moet hebben om een eigen onderwijs uit te bouwen en zich politiek te organiseren. Alleen dan zullen onderdrukte bevolkingsgroepen namelijk als volwaardige gesprekspartners tegenover de plaatselijke regeringen kunnen staan.

Serge Franchoo
Stef Jansen

Steeds meer etnische minderheden gaan zich op allerlei vlakken organiseren om voor hun rechten op te komen. (foto Dieter Telemans)

'Inheemse volkeren' is uitgegeven door Wereldwijd in samenwerking met het NCOB, Broederlijk Delen en Bijeen, 195 frank, 128 blz.